

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ПАВЛА ТИЧИНИ**

***ЗАРУБІЖНА СИСТЕМА
ВИЩОЇ ОСВІТИ***

Навчальний посібник

**УМАНЬ
ВПЦ «ВІЗАВІ»
2017**

УДК 378(4/9)(075.8)

*Розглянуто та рекомендовано до друку
Вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол № 2 від 28. 09. 2017 р.)*

Рецензенти:

Коберник О. М. – доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту;

Акімова О. В. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професор кафедри педагогіки.

Автор–упорядник:

Гагарін М. І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Зарубіжна система вищої освіти: навч. посібн. / авт. –
упоряд. М. І. Гагарін. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. – 102 с.

Навчальний посібник підготовлений для студентів–магістрантів спеціальностей 011 Науки про освіту, 011 Освітні, педагогічні науки та 073 Менеджмент. У посібнику проаналізовано основні тенденції розвитку вищої освіти зарубіжних країн, здійснено їх порівняльний аналіз; схарактеризовано структуру систем вищої освіти, найпоширеніші кваліфікації вищої освіти, доступ громадян до освіти та особливості навчання.

Посібник може бути корисним викладачам, студентам педагогічних навчальних закладів, керівникам установ у галузі освіти та слухачів курсів підвищення кваліфікації.

УДК 378(4/9)(075.8)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАРУБІЖНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	7
1.1. Глобальні тенденції формування систем вищої освіти європейських країн.....	7
1.2. Порівняльний аналіз систем вищої освіти у деяких країнах Європи.....	10
1.3. Оплата за навчання та фінансова підтримка студентів для навчання за кордоном в окремих країнах Європи.....	17
2. РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	20
2.1. Сутність та компоненти системи дистанційної освіти.....	20
2.2. Моделі дистанційної освіти.....	21
2.3. Діяльність відкритих університетів та центрів навчання.....	23
2.4. Механізми оцінювання знань студентів.....	26
3. СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ.....	30
3.1. Формування системи вищої освіти.....	30
3.2. Характеристика системи вищої освіти Великобританії.....	31
3.3. Найпоширеніші кваліфікації вищої освіти.....	33
3.4. Навчання студентів–іноземців.....	34
4. ВИЩА ОСВІТА США.....	35
4.1. Формування системи вищої освіти.....	36
4.2. Поділ закладів вищої освіти на групи за рівнем і змістом навчання.....	36
4.3. Організація навчання, академічний рік та екзамени.....	39
4.4. Навчання студентів–іноземців.....	41
5. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ КАНАДИ.....	42
5.1. Загальна характеристика системи вищої освіти.....	42
5.2. Класифікація та особливості функціонування закладів вищої освіти.....	43
5.3. Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти.....	44
6. ВИЩА ОСВІТА ФРАНЦІЇ.....	45
6.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти.....	45

6.2.	Доступ громадян до освіти.....	46
6.3.	«Короткі» та «довготермінові» програми навчання.....	48
6.4.	Навчання студентів–іноземців.....	50
7.	НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ	
	ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ.....	52
7.1.	Формування системи вищої освіти.....	52
7.2.	Загальна характеристика закладів вищої освіти.....	53
7.3.	Доступ громадян до освіти.....	54
8.	НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ	
	ВИЩОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ.....	57
8.1.	Загальна характеристика системи вищої освіти.....	57
8.2.	Структура вищої освіти.....	58
8.3.	Організація навчання, академічний рік та екзамени.....	59
8.4.	Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти..	60
9.	СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ У НІДЕРЛАНДАХ.....	62
9.1.	Загальна характеристика системи вищої освіти.....	62
9.2.	Особливості навчання в закладах вищої освіти	
	Нідерландів.....	63
9.3.	Досягнення системи вищої освіти.....	64
10.	СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ БЕЛЬГІЇ.....	65
10.1.	Становлення та розвиток системи вищої освіти.....	65
10.2.	Особливості функціонування закладів вищої освіти.....	67
11.	НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ	
	ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЮ.....	68
11.1.	Загальна характеристика системи вищої освіти.....	68
11.2.	Реформа освітньої галузі країни.....	69
11.3.	Проблеми розвитку системи вищої освіти.....	71
11.4.	Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти..	73
12.	ВИЩА ОСВІТА ФІНЛЯНДІЇ.....	75
12.1.	Становлення та розвиток системи освіти.....	75
12.2.	Загальна характеристика закладів вищої освіти.....	76
12.3.	Основні освітні кваліфікації.....	78
13.	ВИЩА ОСВІТА АВСТРАЛІЇ.....	80
13.1.	Загальна характеристика системи вищої освіти.....	80
13.2.	Навчання студентів–іноземців.....	81
13.3.	Досягнення системи вищої освіти.....	82
14.	НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ	
	ОСВІТИ РОСІЇ.....	83

14.1. Формування системи вищої освіти.....	83
14.2. Доступ громадян до освіти.....	84
14.3. Навчання студентів–іноземців.....	87
15. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯПОНІЇ.....	89
15.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти.....	89
15.2. Сучасний стан системи вищої освіти.....	90
ГЛОСАРІЙ.....	93

ПЕРЕДМОВА

За всіх умов і обставин розвитку людства освіта була і залишається однією з найважливіших і найскладніших передумов прогресивного розвитку суспільства, підготовки громадян до життя, їх соціалізації, залучення до духовних надбань. Останнім часом, у більшості високорозвинутих країн, освіта віднесена до найбільш пріоритетних сфер діяльності. Адже вона забезпечує зростання продуктивності праці, підвищення ефективності виробництва.

Інтеграція вітчизняної системи освіти до світового освітнього простору актуалізує проблему дослідження стратегій розвитку освіти та основних характеристик зарубіжних систем вищої освіти.

Інтелектуалізація економіки і суспільства, велика конкуренція на світовому ринку освітніх послуг, намагання України стати рівноправним партнером на ньому спонукає освітян України до пошуку ефективної моделі вищої освіти; потребує пізнання і врахування вітчизняною освітою перспективних тенденцій вдосконалення національних освітніх систем розвинених країн світу, уваги до того, як ці країни, чиї заклади вищої освіти входять до сотні найліпших, досягли такої високої її якості. Інноваційний характер освіти стає важливим інструментом успішної конкуренції вищої школи з іншими соціальними інститутами. Сьогодні, для створення у молоді позитивного іміджу якісної та конкурентної вищої освіти важливо підвищити її якісний рівень; модернізація освіти потребує структурних змін, співвідношення потреби підготовки кадрів різних рівнів. Вища освіта має стати інвестиційно привабливою, необхідно забезпечити ефективність діяльності закладів вищої освіти, прозорість фінансових потоків, незалежної оцінки якості знань.

З даного погляду, неабиякий інтерес становить аналіз систем вищої освіти країн, представлених у даному посібнику.

Сподіваємось, що запропонований посібник буде корисний для студентів і науково–педагогічних працівників навчальних закладів, усіх, кого цікавить проблематика дослідження зарубіжних систем вищої освіти.

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАРУБІЖНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Глобальні тенденції формування систем вищої освіти європейських країн

1.2. Порівняльний аналіз систем вищої освіти у деяких країнах Європи

1.3. Оплата за навчання та фінансова підтримка студентів для навчання за кордоном в окремих країнах Європи

1.1. Глобальні тенденції формування систем вищої освіти європейських країн

Система освіти, як і культура її народу, є унікальним явищем, незрівнянно складнішим, ніж інші системи (транспорту, зв'язку, безпеки), бо глибоко пов'язана з духовними і матеріальними аспектами минулого і сучасного. З огляду на це, у кожній країні освіта та її організація мають свої особливості. Проте наймогутнішими ініціаторами змін у системі освіти виступають не її власні проблеми чи негаразди (системні чинники), а ті, що перебувають поза нею, насамперед, пріоритети й вимоги до навчання і виховання, спричинені включенням даної країни до спільного руху світового співтовариства у майбутнє, змінами у виробництві, культурі та поведінці. Відтак, при реформуванні вищої освіти, з одного боку, враховуються пріоритети збереження культурної різноманітності національних систем освіти, а з іншого – завдання поліпшення міжнародної співпраці, мобільності, працевлаштування студентів у Європейському чи міжнародному ареалі, міжнародної конкурентоспроможності закладів вищої освіти.

Структура світової вищої освіти видається надзвичайно різноманітною, однак домінують дві тенденції:

1. Унітарна, або єдина, система, коли вища освіта забезпечується університетами чи відповідними до них закладами. Такі заклади пропонують як загальні академічні ступені, так і професійно орієнтовані програми різної тривалості і рівня. В унітарній системі вищої освіти до її складу входять лише університети (частка інших закладів вищої освіти становить незначний відсоток). Такою є освіта в Італії, Іспанії, Австрії, Фінляндії, Швеції. Деякі експерти виділяють в окрему групу країни з так званими «інтегрованими»

університетами, до складу яких увійшли спеціалізовані середні і вищі навчальні заклади (Швеція та Іспанія) та країни, що належали до соціалістичного табору;

2. Бінарна, або подвійна, система з традиційним університетським сектором, що так чи інакше опирається на концепцію Humboldt університету та на окремий неуніверситетський сектор вищої освіти, що має чітко окреслену структуру. Така система освіти притаманна більшості розвинених країн світу, де поряд з університетським сектором існують численні спеціалізовані заклади, які приймають чималу частину молоді. З європейських країн бінарну систему вищої освіти мають Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Ірландія. Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Франція, Швейцарія та ряд інших.

Достатньо ефективною для світової вищої освіти є тенденція удосконалення і розширення «короткої і професіоналізованої» вищої освіти. Йдеться не про аналоги наших технікумів, а про інтенсивне навчання у справжньому закладі вищої освіти (це, нерідко, – особливий підрозділ університетів), але упродовж малого проміжку часу, до трьох років. За умови доброї організації (прикладом є створені нещодавно «університетські інститути» у Франції) отримується ґрунтовна освіта, як наслідок – випускники легко знаходять роботу.

Тенденції до всебічної (єдиної) університетської системи разом із розвитком сильного сектору вищої освіти неуніверситетського рівня сприяли ширшому тлумаченню поняття «університет», що відрізняється від визначення, яке традиційно використовується щодо континентального європейського університету, – установа з інтенсивною співпрацею, узгодженістю між викладанням, навчанням та успіхами у ньому, де велика увага приділяється індивідуальному навчанню.

Ця тенденція чітко спостерігається сьогодні головним чином в університетах тих країн, які встигли найглибше зануритися у процес створення інформаційного суспільства. Донедавна малоструктуровані системи вищої освіти виконували достатньо обмежену кількість завдань щодо збереження й зміцнення державних структур країни, проведення наукових і технологічних досліджень з одночасною підготовкою науковців, а також забезпечення економіки фахівцями високої кваліфікації. У більшості країн світу ці завдання заклади вищої освіти виконували шляхом використання моно– (чи полі–)

дисциплінарного навчання. Якщо вища освіта була загальною, то фахова підготовка переносилася на робочі місця (класичним прикладом є Японія).

Основні ж завдання щодо організації навчальних закладів вищої освіти, які мають професійно орієнтовані програми навчання паралельно з університетським сектором, майже однакові у більшості країн:

- запропонувати професійно орієнтовані та економічно вигідні типи освіти для задоволення потреб ринку праці;
- забезпечити потреби зростаючої кількості вступників без істотного збільшення урядових витрат на вищу освіту;
- запропонувати, передусім, програми, орієнтовані на викладання, в яких частково використовуватимуться дослідження прикладного характеру;
- поновлення та покращення вже існуючої професійно орієнтованої освіти.

Разом зі зростаючою диверсифікацією структур вищої освіти відбувається паралельна диверсифікація ступенів і кваліфікацій, які видаються різними закладами освіти.

Існує традиційна диференціація між структурою «континентального європейського» ступеня з досить довгим академічно інтегрованим навчанням та структурою «англо-американського» університетського ступеня з коротшим за тривалістю навчанням на отримання першого ступеня та розмаїттям післябакалаврських студій, що частково базуються на модульній системі.

У деяких країнах типи ступенів коротшого циклу впроваджуються у національну структуру ступенів (наприклад у Данії, Фінляндії, Італії і Португалії). В інших країнах така система впроваджується разом із традиційною ступеневою структурою (наприклад у Німеччині та Нідерландах).

У неуніверситетському секторі також відбувається безперервна диверсифікація кваліфікацій. Аби відповідати вимогам ринку праці у певних професійних сферах, запроваджено велику кількість нових програм для здобуття ступеня бакалавра, розроблено низку післябакалаврських курсів. Вони можуть завершуватися отриманням національного ступеня чи ступенів із подвійною спеціалізацією.

Заклади освіти неуніверситетського типу, які не мають права на магістерські програми, за власним бажанням можуть співпрацювати

із зарубіжними установами, які таке право мають. Отже, у такий спосіб зазначені заклади освіти отримують можливість пропонувати студентам міжнародні магістерські програми. Заклади вищої освіти неуніверситетського сектору не пропонують докторські ступені, але це не означає, що кандидати на докторські програми з неуніверситетського сектору не можуть на них навчатися. У деяких країнах такі кандидати мають можливість отримати доступ до докторської (PhD) програми в університеті одразу (напр., Норвегія і Нідерланди) або через так звані підготовчі курси (напр., Австрія і Німеччина). У Норвегії декілька навчальних закладів неуніверситетського сектору здобувають право проводити дослідницькі студії та надавати докторські ступені.

Зростаюча диверсифікація в цілому вважається позитивним явищем для систем вищої освіти як у середині кожної країни, так і в міжнародному контексті. Але зростаюча диверсифікація стикається з проблемами недостатньої прозорості структур кваліфікацій окремої країни і труднощами у взаємному визнанні кваліфікацій через велику кількість різних рівнів та варіацій змісту кваліфікацій. Вирішення цих проблем спонукає до пошуку інших інструментів, які сприятимуть розумінню отриманої інформації про кваліфікації.

1.2. Порівняльний аналіз систем вищої освіти у деяких країнах Європи

Здійснюючи порівняльний аналіз систем вищої освіти Великобританії, Італії, Німеччини і Франції можна дійти висновку про те, що є багато відмінностей в освітніх системах цих країн на рівні вищої освіти, хоч є спільне – для вступу до закладів вищої освіти з класичними чи професіоналізованими програмами спочатку необхідно здобути середню освіту. Інколи, як у Франції, так складно успішно скласти випускні іспити, що уряди змушені винаходити обхідні шляхи прийому до університету тих дорослих осіб, які мають стаж роботи на певному робочому місці, але не отримали атестат про середню освіту.

За формою проведення набору студентів всі французькі університети можна розділити на 4 групи:

- університети з вільним набором;
- університети з «м'яким» відбором, коли набір відбувається за географічним розташуванням чи за роком отримання диплома бакалавра;

– університети з «кількісним» відбором, коли вільний набір кількісно обмежений, студентами стають ті, хто подав заяву першими;

– університети з «якісним» відбором, коли набір здійснюється методом проведення іспиту чи конкурсу-досьє.

На рівні вищої освіти найбільшою складністю відрізняється система дипломів у Франції – десятки документів з різноманітними назвами. Основний потік випускників ліцеїв без іспитів вступає до університетів Франції, програма яких поділяється на дві частини:

– першу – досить ліберальну за контролем і вимогами до студентів дворічну «загальну університетську освіту», заключний диплом якої має лише академічну складову і є перепусткою не на ринок праці, а на подальше навчання;

– другу – профільне навчання, що є підготовкою до певної професії чи заняття.

Під час другої частини навчання в університетах, після завершення програми кожного наступного року студент отримує певний диплом: спочатку «лісанс», який французи намагаються в рамках Болонського процесу прирівняти до британського «бакалавра»; після 4 років навчання – диплом «метріз» (подібний до «магістра»), пізніше – дипломи поглибленого навчання чи спеціалізованого навчання, які не нижчі за «магістра» і гарантують належну підготовку для виконання дисертації на здобуття наукового ступеня «доктора», подібно до нашого «кандидата наук» чи британського «доктора філософії».

Існують великі школи різних профілів, але всі призначені для підготовки державних службовців чи інших фахівців державного сектору економіки. Тому зараховані у них особи укладають контракт на 15 років роботи на визначеному місці, а впродовж навчання отримують стипендію, яка значно перевищує мінімальну зарплату у Франції.

Вищі школи – це специфічні вищі навчальні заклади, які проводять вимогливу політику і мають обмежений контингент учнів. Набір ведеться за суворими правилами вступу для всіх претендентів. Відбір є досить-таки привабливим, бо дає освіту дуже високого гатунку і гарантує роботу після отримання диплома, що посилює престиж вищих шкіл.

У сучасній Франції Вищі школи поділяються на 4 категорії:

– Вищі Нормальні (педагогічні) школи;

- Школи інженерів;
- Школи управління й комерції;
- інші Вищі школи.

Щоб вступити до Вищої школи, необхідно витримати серйозний конкурс, підготовка до якого здійснюється упродовж двох років у підготовчих класах, де програми й вимоги вищі, ніж на двох курсах університету, і які поділяються на 3 типи: природничо-наукові підготовчі класи; словесні та класи торгівлі й управління, що функціонують у ліцеях і рідше у самих школах.

У Франції досить поширені «короткі професіоналізовані програми». Приватні роботодавці створили для власних потреб велику мережу приватних закладів вищої освіти, у яких навчаються їх діти та інші особи, яких вони планують взяти на свою фірму чи підприємство. Ця мережа аналогічна «Спеціалізованим вищим школам», і є другим (недержавним) сектором вищої освіти у Франції. Існує ще й третій сектор – мережа релігійних закладів усіх рівнів, включаючи теологічні заклади вищої освіти.

Ця трисекторна побудова варта уваги тому, що французи вирішили для кожної великої суспільної групи дозволити створити свій сектор вищої освіти. Найбільший – державний, який існує за рахунок бюджетних коштів (різноманітних платників податків), два менших – позабюджетні. Наслідком цього підходу є орієнтація відповідного сектору вищої освіти на специфічні потреби певної групи громадян.

Як відомо, інструмент, який довго вдосконалювали для виконання певних функцій, найчастіше ми вважаємо «якісним». Тому вказана орієнтованість кожного з трьох секторів вищої освіти дає змогу забезпечити високу якість навчального процесу. Отже, Франція доволі успішно поєднує вільний доступ до вищої освіти та її цілком прийнятну якість.

Таким чином, історично у Франції склалася дуалістична система вищої освіти, що існує й сьогодні. Ця система включає елітарні, престижні школи й університети. Університети стали центрами передачі культурної спадщини й наукових досліджень, у той час коли Вищі школи відіграють провідну роль у підготовці фахівців вищого класу. Елітні школи зі своїми високими конкурсами мирно співіснують з абсолютно вільним записом на більшість факультетів університетів.

Одночасно у Франції розвивається неуніверситетський сектор вищої освіти: трирічні чи чотирирічні Вищі професійні школи, чия популярність достатньо велика і складає конкуренцію університетам. Цьому сприяє менш тривалий, ніж в університеті, термін навчання й чітка професійна спрямованість підготовки, у результаті чого на випускників цих навчальних закладів збільшується попит із боку промислових та комерційних фірм. Щоб підняти свій академічний рівень спеціалізації, школи переймають університетські методи організації навчальної роботи, запрошують для читання лекцій кращих університетських професорів.

У системі вищої освіти Франції історично склалася певна ієрархія навчальних закладів, де найнижчим рівнем вважаються університети та їх відділення, що дають вищу освіту в галузі гуманітарних наук, мистецтві, природничих науках; більш престижними є технологічні інститути й інженерні школи; вищими за них є спеціалізовані навчальні заклади, що дають спеціальну підготовку в галузі управління, іноземних мов, політики, комунікації, фізичного виховання; але провідне місце обіймають Вищі школи (професійні недержавні чи державні Вищі школи), що мають суворі правила прийому й дають вищу професійну освіту та забезпечують високі шанси на ринку праці.

Характерною особливістю вищої освіти Франції є її різноманітність. Поряд з університетським сектором існують Вищі школи та спеціалізовані вищі навчальні заклади (Університетські технологічні інститути, Університетські професійні інститути). З'ясовано, що провідне місце в структурі вищої освіти Франції посідають університети, навчання в яких поділяється на коротко-і довготермінове. Короткотермінові програми обирають 30 % власників дипломів бакалавра, які після двох років навчання надають випускникам можливість розпочати професійну діяльність. Студентам, які навчалися за довготерміновими програмами, побудованими за циклами послідовного, рівневого навчання, наприкінці кожного циклу видається державний диплом.

В Італії, на відміну від Франції, майже 100 % всієї вищої освіти надається в університетах. Подібна простота повторюється і в системі дипломів – їх усього чотири: «університетські дипломи» після коротких програм навчання зі стандартною тривалістю 2–3 роки; «диплом лауреа» (*Diploma di laurea*) – найбільш поширений «повний» диплом, для отримання якого необхідно навчатися після

середньої школи (ліцею) 4–6 років. Тривалість навчання з переважної більшості фахів 4 роки, з інженерії, архітектури, стоматології – 5 років, з медицини – 6 років; третім є «диплом зі спеціалізації» – чи не єдиний зарубіжний диплом, назву якого можна перекласти як «диплом спеціаліста». В усіх інших країнах назва українського диплома «спеціаліст» викликає нерозуміння. Програми італійської «спеціалізації» тривають 1–2 роки, їх створюють самі університети, а тому вони відрізняються у різних закладах; диплом «доктора з наукових досліджень» (Dottorato di ricerca), що є аналогом нашого кандидата наук чи доктора філософії (Ph.D.) і присуджується після 3–5 років наукових пошуків під керівництвом наукового керівника.

Порівняно просто з дипломами і у Великобританії – саме там домінують назви «бакалавр» і «магістр». Найбільш поширений перший з них – його отримує переважна більшість студентів країни, які задовольняються подібним «undergraduate degree». Тому система вищої освіти Великобританії є дуже привабливою для зарубіжних студентів: диплом бакалавра найчастіше вимагає усього 3–4 роки навчання, а для окремих фахів зі сфери обслуговування – 2 чи 2,5 роки. Лише ветеринарів і медиків готують довго – 5–6 років.

Диплом бакалавра має три ступені якості, які визначаються кількістю ґрунтовно вивчених та успішно складених дисциплін: Honours degree – 1 дисципліна, Joint Honours degree – 2, Combined Honours degree – 3 (чи більше) дисципліни. Кількісно переважають бакалаври з гуманітарних, економічних і суспільних наук – BA чи «Bachelor of Arts». Серед інших – бакалаври з точних наук (BSc = Bachelor of Science), бакалаври-педагоги (BEd – Bachelor of Education), бакалаври з інженерії (BEng – Bachelor of Engineering), а також права (LLB – Bachelor of Law) і медицини (MB – Bachelor of Medicine). Менш престижним є поверхове навчання і отримання диплома «посереднього» (Ordinary Pass degree) бакалавра.

Диплом бакалавра дає право на подальше навчання. Важливо вказати, що це може бути не лише програма підготовки магістрів, але й аспірантура, якщо студент-бакалавр засвідчив здібності до проведення наукових досліджень і спроможний без витрат часу на магістерську програму підготувати докторську дисертацію. Більшість бакалаврів продовжують навчання на другому циклі для одержання вищої кваліфікації (postgraduate degree), яку називають «магістр». Окрім вказаних вище профілів, велику увагу молоді привертає фах менеджера-магістра бізнесу та управління (MBA – Master of Business

Administration). Магістри складають більшість аспірантів, які після захисту дисертації отримують звання «доктор філософії» (PhD = D.Ph = Doctor of Philosophy). Зрідка ця стрункість порушується – частина університетів присвоює дипломи бакалавра тільки після обох циклів навчання, а інколи замість «доктора філософії» аспірант отримує диплом «магістр філософії».

Єдина кваліфікаційна шкала, за якої всі кваліфікації розподіляються в межах п'яти рівнів: 1 – сертифікатний, 2 – проміжний, 3 – почесний або з відзнакою, 4 – магістерський, 5 – докторський, підкреслює ще одну важливу характеристику англійської системи вищої освіти – її багатоступеневість, що відображує об'єктивну потребу сучасної економіки в підготовці спеціалістів різних рівнів.

Багатоступеневість англійської системи вищої освіти забезпечує її гнучкість, система максимально орієнтується на освітні потреби не тільки традиційних студентів, а й дорослих. Автономні цикли навчання, що дають право отримати відповідні офіційні кваліфікації, розглядаються при цьому як інтегральні складові системи вищої освіти в цілому та одночасно самостійні, завершені кваліфікації, що передбачають поетапне «зростання» і можливість чергувати навчальну та трудову діяльність у зручному для дорослого студента темпі.

Найскладніше модернізувати структуру вищої освіти у Німеччині, оскільки абсолютна тривалість навчання студентів для здобуття документа про повну вищу освіту більша від показників Великобританії майже вдвічі (у середньому – 6–7 років).

У Німеччині існує невелика кількість заключних документів, назва яких («диплом» чи «магістр») залежить від профілю підготовки та її тривалості. «Диплом» присуджують у результаті підготовки інженерів, економістів, фахівців із соціальних і природничих наук, які упродовж шести місяців готують і прилюдно захищають дипломну роботу; «магістр» – у галузі мистецтва і гуманітарних наук. У дипломі вказують головну спеціалізацію, наприклад, для інженерних спеціальностей пишуть «Diplom-Ingenieur», для інших – поряд зі словом «диплом» вказується фах: Diplom-Physiker. «Диплом» дає змогу вийти на ринок праці, насамперед, у галузі промисловості і бізнесі. Після закінчення вищих фахових шкіл поряд з дипломом додається у дужках примітка: (FH)=Fachhochschule (19 фахів і 56

спеціалізацій). Для підготовки дипломної роботи відводиться 3 місяці.

Освітня кваліфікація «магістр» – Magister Artium (M.A.) – присуджується у сфері мистецтв і гуманітарних наук після такої ж процедури (іспити і дипломна робота), як і під час отримання «диплома», але її деталі залежать від самого вищого навчального закладу. У посвідченні «магістр» спеціалізація не вказується, а замінюється уніфікованою формулою «M. A».

Виявляється, що розділити «диплом» і «магістр» складно, про що свідчить той факт, що в університетах за одне й теж саме присуджують то один, то другий документ. Диплом чи магістерське посвідчення видають і через 1 – 2 роки поглибленого додаткового навчання, яке відбувається після виконання програми другого циклу. Особливість вищої освіти Німеччини – так звані «державні іспити», які складають як педагогічні працівники, так і всі інші фахівці, які бажають вступити на державну службу чи працювати у регульованих державою спеціальностях (медицина, фармацевтика, харчова хімія і промисловість).

У сфері народної освіти повноту розпорядчих функцій мають регіони Німеччини, які мають назву «землі» – Баварія, Північна Рейн-Вестфалія та інші. Тому державні іспити для вчителів проводять землі, а для решти фахів – центральний уряд. Екзаменаційні комісії залучають викладачів вищих навчальних закладів, земельних чи урядових структур. Для юристів та вчителів після складання першої групи державних іспитів передбачений період глибокого ознайомлення з професією під наглядом досвідченого вчителя-консультанта. Упродовж одного-двох років фахівці працюють безпосередньо на робочому місці, після чого передбачений другий державний іспит, успішне складання якого надає повноту прав і відповідальності, гарантуючи захищеність місця державного службовця. Зауважимо, що у Німеччині та інших німецькомовних країнах Європейського Союзу заробітки вчителів відносно високі, тому ця професія привертає велику увагу молоді.

Історично склалося так, що Німеччина має розвинену систему підготовки науковців високого рівня, що відбувається найчастіше в аспірантурі (докторантурі). Кандидати мають попередньо отримати одну з кваліфікацій вищої освіти (диплом, магістр чи скласти державний іспит аналогічного рівня), а також високі оцінки з профільюючих предметів.

Робота виконується під контролем наукового керівника (Doktorvater) і має звичну для нас назву «дисертація», а організація аспірантури в Німеччині стала зразком для Росії, США і багатьох інших країн. Підготовка дисертації та її захист регулюються відповідним законодавством. Захист відкритий, кваліфікація присуджується рішенням факультету чи департаменту і має назву Doctor philosophiae чи аналогічну (Dr.jur. тощо).

Вища освіта у Фінляндії складається з двох однаково важливих секторів – університетського (після закінчення якого визнають переважно «академічні» дипломи типу «А»), і неуніверситетського, орієнтованого на формування виробничих компетентностей і дипломи типу). Наведемо загальний опис обох секторів.

Університетський сектор: десять університетів класичного типу з багатьма (від 4 до 11) факультетами і підготовкою фахівців усіх рівнів, включаючи докторів філософії; три університети технологій та сільського господарства; три вищі школи економіки та управління бізнесом; університет промислового дизайну; три академії (образотворчого мистецтва, театру, музики). Міністерству оборони належить два вищих заклади університетського рівня.

Неуніверситетський сектор включає лише нові політехнічні інститути АМК/УН (Ammattikorkeakoulut / Yrkeshogskolor) (чи «Політехнічні вищі школи»), частина яких недержавні. Диплом АМК/УН має професійне наповнення і дає право на виконання досить високих фахових функцій.

Таким чином, в країнах Європейського Союзу системи вищої освіти дуже різняться одна від одної, що призводить до труднощів під час оцінювання і визнання того чи іншого документа, що засвідчує здобуття вищої освіти.

Тому останнім часом у зв'язку із глобалізаційними та євроінтеграційними процесами назріла гостра необхідність уніфікації ступенів та кваліфікацій через зближення структури, організації та змісту освіти в різних країнах Європи.

1.3. Оплата за навчання та фінансова підтримка студентів для навчання за кордоном в окремих країнах Європи

Аналіз даної проблеми засвідчує різноманітні підходи до оплати за навчання в низці європейських країн. Скажімо, в Австрії – навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни, ЄС та для деяких інших категорій. Оплачують навчання студенти, які є

громадянами країн, не згаданих вище. Фінансова допомога може надаватися протягом усього періоду навчання. Студенти, які отримують національний грант, мають право на одержання фінансової допомоги для навчання за кордоном на термін, що не перевищує 20 місяців. Бельгія: після перевірки на платоспроможність встановлюється платня за реєстрацію та за навчання. Сума залежить від рівня навчання. Невисока платня встановлена також за участь в екзаменах. Платня за навчання – приблизно 650 євро на рік. Фінансової допомоги для навчання за кордоном не надається. Великобританія – студенти, які є громадянами країни або ЄС, та студенти решти країн вносять різну платню за навчання. Для студентів–громадян ОК чи ЄС здобуття бакалаврської освіти на стаціонарі коштує ≈ 1025 фунтів стерлінгів. Платня за навчання встановлюється після перевірки на платоспроможність і може частково чи повністю залежати від прибутку. Заклади вищої освіти самостійно встановлюють суму платні за навчання для студентів–заочників, студентів, які здобувають післябакалаврський ступінь, та студентів–громадян країн, що не є членами ЄС. Фінансова допомога може надаватися для навчання за кордоном на чинних курсах (як для частини курсу, так і для повного курсу, що веде до отримання ступеня). Греція: навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни та ЄС. Студенти інших країн навчання оплачують. Загальної державної фінансової підтримки для навчання за кордоном немає. Данія: навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни та для зарубіжних студентів. Фінансова допомога може надаватися для навчання на чинних курсах (як для частини курсу, так і для повного курсу, що веде до отримання ступеня) тривалістю чотири роки. Максимальний термін–шість років у Скандинавських країнах. Ірландія: у 1996 році скасовано систему оплати за навчання для здобуття першого ступеня. Усі наступні рівні освіти оплачуються. Фінансова підтримка може надаватися протягом повного циклу навчання у країнах ЄС. Ісландія: навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни, ЄС та для зарубіжних студентів. Загальної державної фінансової підтримки для навчання за кордоном немає. Іспанія: після перевірки на платоспроможність встановлюється платня за навчання зі студентів, які є громадянами країни, ЄС та зарубіжних студентів. Загальної державної фінансової підтримки для навчання за кордоном немає. Італія: після перевірки на платоспроможність встановлюється платня за навчання зі студентів,

які є громадянами країни, ЄС та зарубіжних студентів. Сума залежить від рівня навчання. Загальної державної фінансової підтримки для навчання за кордоном немає. Люксембург: навчання безоплатне. Загальної державної фінансової підтримки для навчання за кордоном немає. Нідерланди: після перевірки на платоспроможність зі студентів, які є громадянами країни та ЄС, стягується платня за навчання, що становить приблизно 1200 євро. Для зарубіжних студентів заклади вищої освіти визначають суму платні самостійно. Фінансова допомога може надаватися для навчання за кордоном на чинних програмах (як для частини курсу, так і для повного курсу що веде до отримання ступеня). Німеччина: навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни та для зарубіжних студентів. Фінансова допомога може надаватися для навчання за кордоном на термін від 1 до 1,5 року. Норвегія: навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни, ЄС та для зарубіжних студентів. Фінансова допомога може надаватися для навчання за кордоном на чинних курсах (як для частини курсу, так для повного курсу, що веде до отримання ступеня). Португалія: платня за навчання стягується зі студентів, які є громадянами, країни, ЄС та зарубіжних студентів. Для програм на здобуття ступеня бакалавра сума становить \approx 294 євро. Студентам, що навчаються за кордоном протягом короткого періоду часу, не переривається виплата їхнього гранта. Україна: для студентів, які навчаються за державним замовленням, навчання безоплатне. Крім того, при успішному навчанні виплачується щомісячна стипендія за рахунок держави. Зарахування на навчання коштом держави здійснюється за замовленням держави (цільовим направленням) або на конкурсних умовах. Громадяни мають право навчатися за власні кошти та кошти роботодавців, спонсорів тощо. Для іноземних громадян навчання платне, крім випадків, передбачених міждержавними угодами. Фінансова допомога для навчання, як правило, не надається, крім випадків, передбачених міждержавними угодами. Можливе кредитування оплати за навчання з боку державних установ. Фінляндія: навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни, ЄС та для зарубіжних студентів. Фінансова допомога може надаватися для навчання за кордоном на чинних курсах (як для частини курсу, так і для повного курсу, що веде до отримання ступеня). Франція: після перевірки на платоспроможність стягується платня за реєстрацію зі студентів, які є громадянами країни, ЄС та зарубіжних студентів. Сума становить від

100 до 230 євро. Фінансова допомога для навчання за кордоном може надаватися на термін, що не перевищує 1 року. Швеція: навчання безоплатне для студентів, які є громадянами країни, ЄС та для зарубіжних студентів. Фінансова допомога може надаватися для і навчання за кордоном на чинних курсах (як для частини курсу, так і для повного курсу, що веде до отримання ступеня).

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте унітарну та бінарну систему вищої освіти у європейських країнах.
2. Назвіть переваги коротких професіоналізованих програм для здобуття вищої освіти.
3. Проаналізуйте специфіку фінансової підтримки студентів в окремих країнах Європи.

Список використаних джерел:

1. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі: монографія / Н. М. Авшенюк, В. О. Кудін, О. І. Огієнко – К.: Пед. думка, 2011. – 232 с.
2. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.
3. Фініков Т. В. Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна / Т. В. Фініков. – К: Таксон, 2002. – 246 с.

2. РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

- 2.1. Сутність та компоненти системи дистанційної освіти
- 2.2. Моделі дистанційної освіти
- 2.3. Діяльність відкритих університетів та центрів навчання
- 2.4. Механізми оцінювання знань студентів

2.1. Сутність та компоненти системи дистанційної освіти

Основою нової освітньої парадигми стала дистанційна освіта (distance education) – якісно прогресивний вид навчання, що базується на активному використанні у навчальному процесі сучасних інформаційних технологій та засобів комунікації, а, отже, дозволяє викладачеві та студенту, роз'єднаним у просторі, інтерактивно

взаємодіяти на всіх етапах навчального процесу. Піонером впровадження такого типу освіти в Англії вважається заснований у 1969 році Відкритий Університет Об'єднаного Королівства.

На сучасному етапі дистанційне навчання характеризують такі обов'язкові компоненти:

- відсутність безпосереднього контакту між викладачем та студентом, на відміну від традиційного освітнього процесу;
- вплив навчального закладу на планування та підготовку навчальних матеріалів, на відміну від самостійного навчання;
- активне використання у освітньому процесі інформаційних технологій та засобів масової комунікації;
- наявність системи зворотного зв'язку між викладачем та студентом;
- можливість інтерактивного навчання з тьютором.

Особливістю дистанційної форми навчання є відкритість системи освіти для її споживачів, що передбачає проведення політики «вільного» доступу до послуг вищої школи та виражається у відсутності обмежень стосовно віку, початкового освітнього рівня, вступних контрольних заходів (тестування, екзамени, співбесіди). Студенти мають можливість вибирати власний час, термін та темп навчання, оскільки прийом до закладів вищої освіти здійснюється упродовж всього навчального року, що значною мірою сприяє залученню широкого кола представників різноманітних груп та прошарків населення, утверджуючи, таким чином, принципи демократичності та рівності освітніх можливостей. У більшості випадків студент моделює власну навчальну програму шляхом вибору із системи курсів.

2.2. Моделі дистанційної освіти

Створення навчальних закладів нового типу, що функціонували за принципами відкритості, гнучкості та доступності, стало своєрідною «ною ерою» у розвитку освіти дорослих. Існуюча на сьогодні мережа закладів вищої освіти, які пропонують дистанційні навчальні програми, є достатньо розгалуженою і базується на відомих у всьому світі моделях.

Модель 1. Автономні навчальні заклади. Навчальні заклади, орієнтовані виключно на організацію та проведення програм дистанційно, з використанням мультимедійних засобів навчання. Яскравим прикладом цієї моделі є Британський Відкритий

Університет, який на сьогодні надає можливість здобути вищу освіту дистанційно близько 200 тис. студентам, включаючи закордонних слухачів (в тому числі з України).

Останнім часом спостерігається процес активного впровадження моделі онлайнного навчання (on-line learning), що передбачає широке використання локальних та глобальних комп'ютерних мереж у структурі навчального процесу Відкритого університету. Інтерактивний контакт в режимі он-лайн дає можливість швидко надіслати та одержати навчальний матеріал, організувати та отримати консультацію, взяти участь у роботі електронної конференції тощо. Виділяють три типи курсів, що базуються на активному використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ): веб-інтенсивні (Web-intensive) – навчальний процес повністю відбувається в онлайнному режимі; веб-фокусовані (Web-focused) – передбачається використання ІТК як обов'язкового елемента навчальної програми; веб-підсилені (Web-enhanced) – забезпечується можливість вільного доступу до електронних послуг, але студенту не обов'язково знаходитися в режимі он-лайн.

Модель 2. Консорціум декількох навчальних закладів. Співпраця декількох навчальних закладів у підготовці програм дистанційного навчання дозволяє підвищити їх якість, зменшити собівартість та значно розширити студентський контингент. У Британії за такою моделлю з 1987 року функціонує консорціум «Співдружність в освіті» (Commonwealth of Learning), який включає вищі навчальні заклади всіх країн Співдружності, під'єднаних до мережі дистанційної освіти на основі телекомунікацій. Таким чином, будь-який громадянин країн Співдружності має можливість здобути необхідну освіту віртуально за межами своєї країни, на базі коледжів та університетів, що входять до даного консорціуму.

Модель 3. Університетська освіта (на базі одного університету). Спеціальні відділення вищих навчальних закладів, які фокусуються на програмах заочного, дистанційного, відкритого, самостійного навчання при частковому використанні аудиторних занять. Така схема склалася в Англії в ході тривалого історичного розвитку і на сьогодні залишається однією з найпопулярніших форм освіти для дорослого контингенту студентів. Студентам заочних відділень пропонуються, крім друкованих матеріалів, аудіо-, відео та інтерактивні матеріали в режимі он-лайн. Аудиторні години у формі семінарських та практичних занять покликані доповнити

індивідуальне навчання студента. Обов'язковим компонентом навчання за цією моделлю є викладач-консультант або тьютор, який проводить індивідуальні консультації, використовуючи телефонний зв'язок, а останнім часом – електронну пошту або Інтернет.

Модель 4. Неформальне дистанційне навчання на основі мультимедійних програм. Як правило, в Англії ці програми націлені на дорослих людей, які мають прогалини у базових вміннях, та орієнтовані на подолання проблеми функціональної неграмотності. Наймасовішою освітньою кампанією, що охоплює аудиторію близько 6 млн. глядачів щотижня, вважається кампанія «Brookie Basics». У ході трансляції навчальних програм глядачі мають можливість телефонувати до лінії допомоги «Learndirect» і отримувати поради від спеціально підготованих консультантів.

2.3. Діяльність відкритих університетів та центрів навчання

Дистанційне навчання в Європі інтенсивно розвивалося на початку 70-х років. Це було пов'язано із створенням ряду відкритих університетів, в яких впроваджено дистанційне навчання. Тепер в кожній європейській країні існує група навчальних закладів, які реалізують дистанційні програми. Методики такого навчання досить добре відпрацьовані. Становлять значний інтерес програми навчання з використанням нових інформаційних технологій, в тому числі супутникового телебачення, комп'ютерних мереж, мультимедіа та ін.

У 1987 р. була заснована Європейська асоціація університетів дистанційного навчання, щоб прискорити і підтримати створення європейської мережі дистанційного навчання, заохочувати розвиток дистанційного навчання на вищому рівні в Європі; підтримувати дво- і багатосторонні контакти між викладачами університетів; підтримувати співпрацю в сфері наукових досліджень, розробки курсів, обміну курсами і визнання дипломів; розробляти нові методи і техно логії дистанційного навчання, включаючи нові технологічні і інформаційні системи; організовувати нові проекти в цій сфері спільно з європейськими урядами і промисловими підприємствами; розширити доступ до можливостей отримати вищу освіту в Європі. У результаті такої співпраці було створено Європейський відкритий університет на основі Мережі європейських відкритих університетів. В організацію входить 17 відкритих університетів і факультетів в університетах з 15 країн.

Угода про оцінки і сертифікацію полегшує сумісний розвиток курсів, гарантуючи якість і стандарти для студентів у всій Європі, даючи можливість окремим Європейським відкритим університетам з дистанційним навчанням присуджувати Європейську кваліфікацію. Ця угода зміцнює дво- і багатосторонні контакти, забезпечуючи переміщення дипломів і ступенів по всій Європі. В той же час вона зберігає незалежність університетів, як єдиних установ, що мають право видавати дипломи. Це так само допоможе захистити права споживача, даючи можливість студентам з однієї країни вивчити курси у відкритому дистанційному вчінні в іншій країні.

Мережа – це європейська інфраструктура відкритого і дистанційного навчання. Вона пов'язана не тільки з існуючою в Європі мережею відкритих університетів, але й з іншими основними європейськими організаціями, які працюють у сфері дистанційного навчання, включаючи промислові підприємства Європи, як важливого споживача продукції відкритого і дистанційного навчання.

Основним інститутом є організована мережа Європейських центрів навчання. Мета цієї мережі – продемонструвати можливості дистанційного навчання, надати доступ до курсів з установ у всіх європейських країнах і підтримати студентів відкритої дистанційної форми навчання.

Європейські центри навчання організовані на базі місцевих центрів навчання, що вже склалися у відкритих університетах або центрах навчання в традиційних університетах. Вони так само можуть бути організовані як нові органи спільними зусиллями організацій відкритого дистанційного навчання, місцевих властей і промисловості.

Європейські центри навчання на місцевому рівні будуть пов'язані з установами, зайнятими у сфері відкритого і дистанційного навчання через телепатичну мережу, яка полегшить передачу матеріалів курсів дистанційного навчання для забезпечення студентів по всій Європі.

У Європейських країнах у сфері дистанційного навчання домінують відкриті університети, присутні яскраво виражені інтеграційні процеси з взаємною акредитацією вищих навчальних закладів і високоякісні стандарти освіти. Проте, необхідно відзначити, що технічний рівень європейських закладів вищої освіти не досягає американського рівня.

Відкритий університет Геленік у Греції вибрав для укладання курсів модель Відкритого університету Великобританії і переробив її відповідно до своїх вимог, водночас за угодою використовуються кілька програм і модулів інших університетів, зокрема, Манчестерського університету.

Студенти бакалаврату Відкритого університету Великобританії можуть вибирати із більше ніж 160 курсів від першого до четвертого рівнів, підготовлених викладачами восьми факультетів і шкіл: мистецтв, соціальних наук, охорони здоров'я і соціального забезпечення, менеджменту, математики, комп'ютерних наук і технологій.

Відкритий університет Нідерландів приймає студентів лише на курси магістерського рівня з семи різних академічних дисциплін, а саме: права, психології, бізнесу і державного адміністрування, економіки, культури, інформатики і екології. Для навчання розроблено близько 350 курсів. Більшість курсів є повністю автономними друкованим пакетами навчальних матеріалів, розрахованими на 100 годин навчання. Це так звані матеріали другого покоління.

Відкритий університет Каталонії в Іспанії почав свою роботу 1995 р. із 200 студентів з ділового адміністрування і навчальної психології. Через 6 років в університеті навчалося вже 16 000 студентів з одинадцяти офіційно акредитованих спеціальностей (бізнес і економіка, комп'ютерні науки, право, гуманітарні науки, інформаційні науки, філологія і мультимедійні науки) та 4 000 студентів за програмами безперервної освіти (більше 250 курсів).

У Закладах вищої освіти Латвії підготовлено перші курси з психології навчання і права, 27 міжнародних дистанційних курсів, 6 з яких були розроблені під керівництвом і за участю спеціалістів з Латвії, а саме: з англійської мови, ділового планування, маркетингу і менеджменту агробізнесу, екології сільського господарства, європейського законодавства та підготовки майбутніх керівників середньої школи.

Науковці університетів у співпраці з вчителями шкіл розробляють відеоматеріали для шкіл, наприклад, в мультимедійному центрі Даугавпільського педагогічного університету, спеціалісти Ризького політехнічного університету випустили компакт-диски з бізнес адміністрування, комп'ютерних наук, стратегії якості й фінансування вищої освіти.

У 1998-1999 рр. спеціалісти центрів дистанційного навчання спільно із місцевим і зарубіжним радіо і телебаченням розробили ряд курсів, зокрема, з ділової англійської мови, поглиблений курс з англійської мови «Look Ahead», з основ бізнесу та ін. П'ять програм бакалаврського і магістерського рівня для відкритого і дистанційного навчання було розроблено для зарубіжних студентів.

Жителі Латвії мають можливість навчатися у зарубіжних дистанційних університетах. Наприклад, з 1995 р. на базі Ризького технічного університету розташований центр Відкритого університету м. Хаген, Німеччина. Студенти можуть навчатися за такими програмами: соціальні й гуманітарні науки, математика, економіка, енергетика, інформаційні науки.

Починаючи з 1997-1998 навчального року Центр дистанційного навчання при Університеті Бейбес-Боліай в Румунії пропонує бакалаврські програми з таких дисциплін: політичні науки, історія, психологія, соціологія, фізична культура і спорт, філософія, соціальна робота, європейські студії і ме-неджмент європейських установ. З 2000 р. були запропоновані нові програми з журналістики, державного адміністрування, економічних наук, хімії, менеджменту готельного бізнесу.

Університет Любляни у Словенії з 1995/96 навчального року пропонує дистанційне вивчення програм з менеджменту, туризму, підприємництва та міжнародного бізнесу. Однією з причин повільного розроблення і впровадження дистанційних курсів є відсутність коштів.

2.4. Механізми оцінювання знань студентів

Академічна успішність студентів Відкритого університету Великобританії постійно перевіряється у формі письмових і проектних робіт в кінці курсу і порівнюється з поточним тестуванням, з метою отримання кінцевого результату перевірки знань.

У Відкритому університеті Геленік у Греції проводиться творче (formative) і підсумкове (summative) оцінювання студентів. Творче оцінювання проводиться за допомогою навчальних завдань, які студент виконує у певний термін і передає тьютору для оцінювання. Кількість завдань до кожного модуля – від 4 до 6. Тьютор може продовжити термін відправлення виконаних модулів

максимум на 20 днів. Право на продовження цього терміну з поважних причин має координатор модулів.

Виконані завдання оцінюються за десятибальною шкалою. Якщо студент не погоджується з отриманою оцінкою, він може обговорити це питання з тьютором або координатором модулів. Студент допускається до кінцевого екзамену, якщо виконав всі завдання.

Виконані завдання становлять 30% кінцевого екзамену за умови, що вони оцінені більше ніж 5 балами із 10. Письмовий кінцевий екзамен є підсумковим оцінюванням студента після кожного модуля і становить 70% від усього оцінювання. У випадку негативного результату студенту дозволяється повторна перездача через 2 місяці, а якщо знову не склав екзамен, то повинен оплатити за повторне навчання цього модуля і потім знову пройти процедуру оцінювання.

У Відкритому університеті Нідерландів кожний дистанційний курс завершується екзаменом. Екзамен може проходити у кількох формах: кінцевий проект або стаття, тест з множинним вибором або відкритий тест у формі письмового твору чи усного тесту.

З багатьох курсів екзамен проводяться три рази за рік. Поряд з письмовими екзаменами впроваджується комп'ютеризоване їх проведення. Студенти можуть також складати екзамени віртуально, «на вимогу».

Стандартні письмові або комп'ютеризовані екзамени проводяться на базі вісімнадцяти навчальних центрів Відкритого університету. Студенти з будь-якої із європейських країн змушені складати екзамени у Нідерландах, за винятком жителів Бельгії, які можуть письмово складати екзамени у датських навчальних центрах університету. Датчани, які живуть за межами Європи, можуть складати письмові екзамени в датських посольствах або консульствах за рубежом. Комп'ютеризоване тестування проводиться лише у Нідерландах.

Для складання екзамену у закладі вищої освіти Словенії потрібно отримати 6–10 балів із 10. Аналіз результатів дистанційного навчання студентів показав, що в них успішність краща, ніж у студентів денного і заочного навчання.

Оцінювання успішності студентів Університету Бейбес-Боліяй в Румунії проводиться у присутності професора у вигляді письмового екзамену, написання статті, письмового тесту в кінці семестру або короткими статтями чи тестами, які проводяться впродовж семестру однаково як для студентів денного, так і дистанційного навчання.

Порівняльний аналіз успішності студентів денного і дистанційного навчання показав, що рівень знань студентів дистанційного навчання нижчий, ніж у студентів денної форми навчання.

Національному університеті дистанційного навчання в Іспанії проводиться постійне оцінювання студентів впродовж семестру. Проте це оцінювання проводиться вибірково і студенти можуть відмовитися від нього. Результати оцінювання курсу – це сума результатів поточного оцінювання і кінцевого екзамену. Студенти, які відмовилися від оцінювання, можуть скласти тільки кінцевий екзамен з вивченого курсу.

Віртуальні навчальні середовища відносно прості для користування і значно полегшують роботу зі створення дистанційних курсів, навіть якщо викладачі не мають глибоких знань мультимедійних і комунікаційних засобів або мов, наприклад, HTML, JAVA.

У Іспанії для взаємодії студентів і викладачів на кафедрі інформаційних систем Відкритого університету Каталонії створено власну систему викладання і підтримки електронного навчання на базі Інтернет за назвою «Віртуальне студентське містечко» (The Campus Virtual TM). Система забезпечує створення ефективного середовища для теле- і електронного навчання, включаючи ряд функцій, які уподібнюють структуру відкритого і традиційного університетів. Ці функції дають можливість доступу до інтерактивних навчальних матеріалів, бібліотеки загальної навчальної інформації, до інформаційної служби студентського менеджменту і взаємодію із викладачами та іншими студентами через спеціально підготовлені канали зв'язку для проведення форумів, Е-бесід.

З метою встановлення міцних зв'язків між всіма учасниками навчального процесу в Національному центрі дистанційного навчання у 1997 р. в Інтернеті було створено платформу «Університетське електронне містечко» (le Campus Electronique). Його інформаційні і довідкові служби доступні всім: від користувача домашнього комп'ютера до висококваліфікованого спеціаліста у Франції або будь-якій іншій країні, де є Інтернет; тим, хто хоче навчатися, здобути консультацію, перевірити рівень своїх знань або займатися самоосвітою. Крім французької мови іноземні користувачі можуть вибрати версії на англійській та іспанській мовах.

У Швеції в основному використовують зарубіжне програмне забезпечення для систем менеджменту знань «Luvit», «Mentor»,

«Telia Instant Education», «Maestro», «FirstClass», «Comenius online», «Lecando», «Librix», «Marratech» і «WebCat». Багато навчальних закладів використовують вітчизняне програмне забезпечення «PingPong». Всі державні університети використовують ПЗ систем керування студентами «Ladok» або «Ladok Novau», яким володіє консорціум із 37 вищих навчальних закладів Швеції. Обслуговування програмного забезпечення для системи «Ladok» здійснює група обслуговування при університеті Umeå, а за локальні системи відповідають інститути, які оплачують роботу серверів, мереж, обладнання і місцеву підтримку. Дані системи доступні для Міністерства освіти та інших агентств, коли готуються річні урядові звіти про стан навчання студентів в усіх закладах, які користуються цією системою.

Європейські навчальні заклади використовують у своїй роботі власні розробки віртуального навчального середовища (систем викладання і підтримки електронного навчання, платформ) або зарубіжні, а північноамериканські – власні університетські або вітчизняні системи швидкого розроблення і викладання курсів. Використання вітчизняних віртуальних навчальних середовищ, однакових для більшості університетів США, дає можливість знизити витрати на підготовку і обслуговування системи дистанційного навчання.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає сутність дистанційної освіти?
2. Проаналізуйте основні моделі дистанційної освіти.
3. Охарактеризуйте діяльність відкритих університетів та центрів навчання.

Список використаних джерел:

1. Ващенко Л. М. Школа Зарубіжжя: шляхи реформ / Л. М. Ващенко, Б. М. Жебровський. – К., 2009. – 152 с.
2. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
3. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний

посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

3. СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

- 3.1. Формування системи вищої освіти
- 3.2. Характеристика системи вищої освіти Великобританії
- 3.3. Найпоширеніші кваліфікації вищої освіти
- 3.4. Навчання студентів–іноземців

3.1. Формування системи вищої освіти

Кілька століть усю вищу освіту країни репрезентували засновані у XII–XIII ст. університети в Оксфорді та Кембриджі, створені для навчання еліти. До початку XIX ст. інших університетів в Англії не було. Однак заснувалися університети в Шотландії – наприклад, у Сент–Ендрюсі (1411р.), Глазго (1451 р.), Абердині (1495 р.) і Единбурзі (1583 р.).

В XIX ст. були засновані: Лондонський університет (1836 р.), університети у Манчестері – (1851 р.), у Бірмінгемі – (1900 р.), у Ліверпулі – (1903 р.), у Брістолі – (1909 р.), у Редінгу – (1926 р.).

Століття технічного і технологічного прогресу, XX століття продиктувало свої вимоги. Після Другої світової війни в країні були засновані університети в Ексетері (1922 р.), Суссексі, Ворвіку, Кенті і Ессексі (60–і роки).

Вища освіта країни була елітарною та охоплювала дуже малий відсоток молоді. Однак після Другої світової війни кількість університетів подвоїлася.

Майже століття система вищої освіти у Великобританії мала бінарну структуру. Однак, у 1992 р. на базі 33 політехнікумів було створено ряд університетів, і ці дві ланки вищої освіти об'єдналися. Для Британських університетів характерний високий рівень автономії. Розходження між старими і новими університетами поступово стираються, але усе ще існують. Нові університети, тісно пов'язані з промисловими і торговельними підприємствами, прагнуть сформуванню свої навчальні програми, виходячи з запитів роботодавців. Старі університети також виходять на цей шлях, намагаючись налагодити зв'язки з місцевою і національною економікою. Проте в них і понині, переважають теоретичні дисципліни – філософія, літературознавство, історія, природничі науки. Старі університети завжди запрошували до себе іноземних

студентів, саме тому вони добре відомі у нас, чого не скажеш про нові. Тепер ця тенденція змінюється.

Загальне керівництво вищою освітою здійснює Міністерство освіти й науки, яке реалізує цю політику через ради університетських фондів Англії, Шотландії та Уельсу.

3.2. Характеристика системи вищої освіти Великобританії

Усі університети Великобританії мають високий рівень автономії у визначенні курсів, програм і методів навчання.

Посередницькі функції між урядом та університетами покладено на три ради університетських фондів (Англії, Шотландії та Уельсу). До складу цих рад входять представники закладів вищої освіти з регіонів, шкіл і ліцеїв, роботодавців. Таке широке представництво дає змогу поєднати цілі держави та інтереси закладів вищої освіти, досить об'єктивно оцінюючи останні. Зараховані до університету студенти спочатку намагаються здобути першу ступеневу кваліфікацію – бакалавр, яку можна отримати на гуманітарних, природничих чи педагогічних спеціальностях за 2–3 роки, архітектурних, інженерних спеціальностях та менеджменту – за 3–4 роки, ветеринарії та медицині – за 5–6 років. Отримавши кваліфікацію бакалавра, студент має право продовжити навчання для отримання магістерського ступеня. Для цього необхідно 2–3 роки викладання, навчання чи досліджень при достатньо глибокому вивченні однієї чи групи суміжних дисциплін. У країні немає єдиного зразка диплома про освіту. Тут захищеними є лише титули «бакалавр», «магістр», «доктор».

Британські університети – це великі науково–навчальні комплекси, що включають коледжі, магістерські та докторські школи, дослідні інститути, наукові центри, обсерваторії та ін.

Післясередня освіта неуніверситетського рівня надається численними технічними та іншими коледжами, програми яких мають чітку фахову орієнтацію. Чимало їх підпорядковано Комітету з технологічної і бізнесової освіти (ВТЕС). Перший ВТЕС–диплом можна отримати вже після одного року денного навчання, національний ВТЕС–диплом–після 2–3 років. Вони дещо різняться і суворістю вимог до вступників.

Визнання професійних кваліфікацій здійснюється, зазвичай, певними асоціаціями, що встановлюють (для більшості регульованих

фахів) дуже жорсткі вимоги. Для їхнього виконання випускникам університетів необхідні роки праці та самостійного удосконалення.

Доступ громадян до освіти. Середня освіта триває 13 років, два останніх з яких присвячуються поглибленому вивченню тих дисциплін, які учень планує обрати для студій до закладів вищої освіти. Школи надають змогу обрати курси різного рівня складності, що призводить до нееквівалентних атестатів. Право вступу у заклади вищої освіти без екзаменів надає атестат про загальну освіту підвищеного рівня (скорочено «A level»). За великої автономії шкіл в освітньому процесі підсумкові вимоги стандартизовано, бо випускні екзамени проводять кілька незалежних екзаменаційних рад. Більшість абітурієнтів університетів ОК мають А-рівень з трьох дисциплін.

Головну роль у системі вищої освіти відіграють університети, передусім Лондонський, Кембриджський та Оксфордський. Британські університети, головним чином, гуманітарного спрямування. Технічні спеціальності студенти здобувають в університетських коледжах, на технічних факультетах університетів, а також у спеціальних інститутах, що не входять до складу університетів.

Для зарахування абітурієнти подають свої заяви у службу прийому в університети і коледжі (UCAS), вказуючи до п'яти бажаних закладів. Документи направляються у заклади вищої освіти, які вирішують, чи вартує кандидат зарахування. Хоча в країні притримуються політики відкритої вищої освіти, зацікавлені органи встановлюють квоти місць (держсекретар з освіти – для вчителів, департамент охорони здоров'я – для лікарів тощо). Якщо кількість заяв перевищує квоту чи кількість вільних місць в аудиторіях, застосовується відбір, форми якого визначаються самими закладами вищої освіти. Право на квотування мають і органи розподілу фондів та ресурсів.

Три університети (Oxford, Cambridge, Durham) проводять для абітурієнтів конкурсні вступні екзамени.

Академічний рік та екзамени. Навчання розпочинається 1 вересня і формально закінчується 30 серпня, але насправді навчальний рік коротший. Кожний заклад вищої освіти автономний у плануванні навчального року за умови дотримання загальних критеріїв: закінчення занять у червні, кілька (3–5) тижнів перерви на головні релігійні свята.

Відтак, навчальний рік поділяється на три частини, але в останній більшість закладів вищої освіти скорочує кількість навчальних годин для надання студентам часу на перегляд матеріалу і підготовку до підсумкових екзаменів. Частина університетів має проміжні канікули (до 8 тижнів) як час для самостійного навчання студентів. Однак усе відчутнішою є тенденція до двосеместрового року з канікулами між семестрами.

Усі заклади вищої освіти автономні у встановленні методів контролю роботи і знань студентів: більшість робить наголос на підсумкових екзаменах, часто проводиться поточний контроль з урахуванням його результатів під час вирішення питання про перехід на наступний курс чи рівень. Після закінчення програми першого циклу студент може отримати такі оцінки: найвищу (Class 1), дуже добру (Class 2, Division 1) з правом продовження навчання на другому циклі, непогану (Class 2, Division 2 чи «two–two»), найнижчу (Class 3).

Для переходу з першого рівня на другий необхідно виконати досить високі академічні вимоги (диплом бакалавра з відзнакою) і показати глибокі знання з предмета спеціалізації. З цього правила є й винятки, коли на другий рівень приймають осіб без диплома за перший рівень, а лише за наявності чималого досвіду роботи з обраного фаху.

3.3. Найпоширеніші кваліфікації вищої освіти

Більшість абітурієнтів обирають курси навчання, що забезпечують здобуття першої кваліфікації (часто називають «undergraduate degree»). Цей перший диплом вимагає загалом 3–4 років навчання, за винятком ветеринарії та медицини (5–6 років). Передбачається впровадження курсів меншої тривалості (прискорених) і можливість у результаті зміни тривалості року та інтенсивнішої роботи отримання першого диплома вже за два роки. У Великобританії найпоширеніші наступні кваліфікації: бакалаври мистецтв (BA = Bachelor of Arts), наук (BSc = Bachelor of Science), освіти (BEd – Bachelor of Education), інженерії (BEng – Bachelor of Engineering), права (LLB = Bachelor of Law), медицини (MB – Bachelor of Medicine). Кваліфікація бакалавра має три варіанти «з відзнакою» залежно від кількості поглиблено вивчених і складених дисциплін: Honours degree – 1, Joint Honours degree – 2, Combined Honours degree – 3 (чи більше) дисципліни.

Менш престижним є навчання та отримання «посередньої» (Ordinary Pass degree) бакалаврської кваліфікації з непоглибленим вивченням і засвоєнням дисциплін програми.

Після завершення навчання першого рівня студент може продовжити освіту для отримання вищої кваліфікації (postgraduate degree), яка часто називається «магістр». Найпоширеніші варіанти: магістр мистецтв (MA = Master of Arts), наук (Msc = Master of Science), бізнесу та управління (MBA – Master of Business Administration), права (LLM – Master of Law). Отримання цього диплома відкриває шлях до студій докторського рівня з присвоєнням звання «доктор філософії» (PhD = D Phil = Doctor of Philosophy), рідше – «магістр філософії». Інколи і лише за умови виконання належних самостійних досліджень докторське звання отримується відразу після бакалаврського. Деякі університети присвоюють кваліфікацію «бакалавр» після програми другого рівня (B. of Philosophy чи B. of Literature).

3.4. Навчання студентів–іноземців

Великобританія залишається одним із найпривабливіших місць навчання для іноземців. Однак країна не може задовольнити усі прохання, тому допуск у заклади вищої освіти йде через суворий відбір. Для підвищення шансів на вступ абітурієнт–іноземець повинен звернутися до Служби прийому (UCAS) восени за рік до навчання. Відомим джерелом інформації є відділення Британської Ради (British Council).

Абітурієнт–іноземець повинен подати документ про середню освіту, який дає доступ до університету, й супровідні папери. Варто звернути увагу на підготовку до співбесіди, від якої залежить результат процедури відбору.

Абітурієнти з країн Європейського Союзу, як і британські, повинні до 15 грудня надіслати запити до Служби прийому в університети і коледжі (UCAS), а вступники у мистецькі заклади – до Центрів прийому з мистецтв і дизайну (ADAR). За формальної відсутності обмежень у прийомі все ж існує суворий відбір претендентів.

У випадку вступу на другий цикл вищої освіти чи на докторські студії претендент повинен звернутися безпосередньо до обраного закладу вищої освіти для отримання зразків форм запиту і необхідної інформації з процедурних питань.

У Шотландії є своя служба обслуговування абітурієнтів–іноземців, яка, крім мовних курсів, організовує також навчальні програми різної тривалості для підвищення знань вступників до рівня, необхідного для навчання в одному з 13 шотландських університетів.

Плату за навчання встановлюють самі навчальні заклади, але для упорядкування Держсекретар з освіти встановлює верхню межу, яку заборонено перевищувати.

Інформацію про можливі гранти та інші форми фінансової допомоги іноземці можуть отримати у відділеннях Британської Ради у своїй країні.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть найвідоміші університети Великої Британії.
2. Охарактеризуйте поширені кваліфікації вищої освіти.
3. У чому полягає специфіка навчання студентів іноземців?

Список використаних джерел:

1. Айзікова Л. В. Практично орієнтована підготовка вчителів у Великій Британії / Л. В. Айзікова // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. – № 3. – С. 165–174.
2. Корсак К. В. Великобританія: система освіти і підготовки наукових кадрів / К. В. Корсак // Науковий світ. – 1999. – № 4 – С. 8 – 11.
3. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
4. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

4. ВИЩА ОСВІТА США

- 4.1. Формування системи вищої освіти
- 4.2. Поділ закладів вищої освіти на групи за рівнем і змістом навчання
- 4.3. Організація навчання, академічний рік та екзамени
- 4.4. Навчання студентів–іноземців

4.1. Формування системи вищої освіти

Перші кроки до становлення системи вищої освіти у США було зроблено ще на початку XVII ст., коли засновувались коледжі вільних мистецтв, які створювались на зразок англійських технологічних. Згодом майже в усіх штатах з'явилися сільськогосподарські коледжі. Однак, якщо в Європі вищі професійні школи існували самостійно, то в США зазвичай, включалися до складу університету поряд з коледжами вільних наук та мистецтв. Одночасно зі ступенем бакалавра вони почали присвоювати ступінь магістра і доктора. Таким чином, до початку XX ст. еволюція установ американської вищої школи привела до створення великих університетів, які стали основними осередками фундаментальної науки в США.

У США нараховується декілька тисяч найрізноманітніших закладів вищої освіти, які можна класифікувати багатьма способами. Так, за формою фінансування їх поділяють на дві групи: більшу за чисельністю групу становлять приватні заклади (оплата студентів за навчання, самофінансування закладів вищої освіти, приватні пожертвування, спонсорство, менша частка коштів від бюджету) і державні (значна частина коштів надходить з федерального і місцевих бюджетів). На загал держава все-таки відіграє домінуючу роль, фінансуючи значну частку наукових програм в університетах, утримуючи дво- і чотирирічні коледжі з майже 80% всього контингенту студентів.

Більшість американських університетів мають розвинену дослідну структуру на рівні докторських програм, решта – багатопрофільні університети з великою кількістю програм підготовки спеціалістів на ступінь бакалавра та магістра.

4.2. Поділ закладів вищої освіти на групи за рівнем і змістом навчання

Відтак, за структурою, рівнем і змістом навчання американські фахівці поділяють свої заклади вищої освіти на такі групи:

– заклади післясередньої освіти різного виду і напівпрофесійні школи з програмами тривалістю від 1-ого до 3-ох років і присудженням посвідчень низьких рівнів. Коротка освіта закінчується отриманням сертифіката про певні професійні вміння, довша – присвоєнням асоційованого ступеня (Associate Degree) з правом виконання роботи рівня техніків і вступу на третій курс коледжів з бакалаврськими програмами;

– місцеві і молодші коледжі з дворічними програмами, виконання яких відкриває двері на третій курс «бакалаврських» коледжів та отримання асоційованого ступеня чи професійної ліцензії (Occupational License);

– коледжі вільних мистецтв, що є істотною особливістю системи вищої освіти США, з викладанням майже виключно загальних дисциплін типу історії, хімії, економіки тощо і присудженням диплома бакалавра з домінуючим академічним та мінімальним професійним наповненням. Однак помітною є тенденція включати на заключних роках чотирирічної програми і професійні курси, що розширює можливості випускників. Але для окремих спеціальностей, наприклад, медицини і права, для отримання професійної кваліфікації студент повинен пройти ще й програму післядипломного фахового навчання для досягнення рівня магістра в університетських школах;

– загальноосвітні (comprehensive) коледжі з присвоєнням диплома як бакалавра, так і магістра (програми включають розвиваючі дофахові і поглиблюючі професійні частини). Більшість цих закладів готує вчителів, бізнесменів, фахівців, діяльність яких вимагає диплома магістра;

– незалежні професійні школи з бакалаврським (часто й магістерським) рівнем дипломів у сферах технології, мистецтв тощо. Маючи близький до закладів першої групи зміст програм, ці школи використовують набагато кваліфікованіший персонал з університетською підготовкою;

– університети з правом підготовки докторів та усіма циклами навчання, які складають найбільш престижну групу закладів вищої освіти. До них входять коледжі бакалаврського рівня, школи для навчання до рівня магістра і вище. Часто цю групу диференціюють на вузчі, опираючись на рівень наукових досліджень (за кількістю та тематичною різноманітністю захищених щороку докторських дисертацій), обсягом наукового фінансування, наявністю чи відсутністю медичної школи з дослідною клінікою, спектром факультетів, нарешті, кількістю викладачів і студентів та співвідношенням між ними.

Традиційними є щорічні рейтинги університетів; особливу увагу привертає список «25 кращих університетів США», який вже давно очолюють трійка приватних (Гарвардський, Йельський і Стенфордський) та кілька державних (Мічиганський і декілька каліфорнійських).

З-поміж звичних вирізняється окрема група закладів вищої освіти, що широко використовують надсучасні засоби передачі інформації та організації дистанційного навчання. Серед перших була відома компанія IBM, що використала двосторонній відеозв'язок через супутники для навчання свого персоналу одночасно на обох берегах Атлантичного океану. Сьогодні і телеконференції науковців стали звичною справою. Навчання з миттєвим спілкуванням викладача та групи студентів у багатьох точках США також застосовується все ширше.

Загалом структура американських закладів вищої освіти дуже різноманітна, однак основною ланкою, яка й виконує більшу частину їхніх завдань, є невелике за складом відділення чи департамент, керівник якого може як призначатися, так і обиратися. Він та його колеги вирішують усі питання викладання певної дисципліни й наукової роботи з наряду відділення. Вищі ланки (підрозділи, навчальні коледжі і весь заклад) лише затверджують колективні рішення департаменту. Доступ громадян до освіти. Вища освіта США належить до відкритих, адже створює досить прийнятні умови для вступу у заклади вищої освіти тим, хто виявив бажання продовжити навчання після середньої школи, що має 12 класів (варіанти 6+3+3 чи 8+4).

До закладів вищої освіти більшість вступає після отримання диплома заключного рівня середньої школи (high school diploma), в якому переважає загальна освіта з мінімальною спеціалізацією. Громадяни без такого документа можуть отримати його еквівалент (сертифікат чи диплом) з правом вступу до закладів вищої освіти після складання пакета спеціальних тестів із загального освітнього розвитку.

Для зарахування, крім результатів тестів, беруться до уваги багато інших параметрів: результати співбесіди, рекомендації шкіл і вчителів, успіхи кандидата у позаурочній діяльності (спорт, гуманітарна робота, мистецькі захоплення і досягнення тощо), соціальне походження і забезпеченість, склад сім'ї та ін.

Вища освіта в США платна, плата за навчання досить висока, тому багато студентів поєднують навчання з роботою. Вартість одного навчального року не є сталою і залежить від штату, рівня і престижності закладів вищої освіти, його приналежності до державного чи приватного сектора. Законом США про освіту (1938)

передбачено фінансову допомогу бідним студентам; крім того діє система підтримки кращих студентів (стипендії, різноманітні гранти).

4.3. Організація навчання, академічний рік та екзамени

Гнучка ступенева система американської вищої школи дозволяє переривати навчання на будь-якому рівні, змінювати профіль навчання, продовжувати освіту. У магістратуру та докторантуру відбирають лише бакалаврів, що мають успішність не нижчу за «В», позитивну характеристику, письмову рекомендацію від одного чи двох викладачів. Вони повинні здати успішно екзамени, що проводяться двічі на рік.

Термін навчання в магістратурі залежить від особливостей спеціальності: від півтора року в галузі мистецтв до двох–трьох років у медицині та психології. У кінці навчання необхідно написати реферативний огляд, представити дисертацію чи скласти іспит.

Головним критерієм відбору кандидатур у докторантуру є здатність до наукової роботи. Протягом 2–3–ох років навчання докторант має засвоїти значний обсяг теоретичного матеріалу, отримавши за нього до 72 кредитів із 20 екзаменів, скласти кваліфікаційні іспити і захистити дисертацію.

У провідних університетах США є ще один вид ступеневої підготовки – післядокторський, для перевірки своїх наукових ідей та експериментального їх підтвердження.

Відтак, академічний рік (вересень – кінець травня) поділяється на два семестри з тривалістю від 14 до 18 тижнів кожен. Одночасно студенти вивчають 4–5 предметів, складаючи після виконання програми екзамени.

Практикуються усі види занять; лекції можуть читати для малих, середніх і великих (до 1000 студентів) потоків. Один-два рази на тиждень у малих (15–30 студентів) групах відбуваються семінари з тем лекцій, до яких студенти готуються самостійно у бібліотеках. Частково у закладах вищої освіти використовується варіант тьюторського навчання, коли викладач кілька разів на тиждень працює з маленькою групою одних і тих самих студентів для уважного спостереження за їхньою самостійною роботою.

Оцінки, як і в Англії, позначають великими літерами: А – відмінно (4 бали), В – добре (3), С – посередньо (2), D – прохідна (1), Е – незадовільно (0).

Наприклад, якщо предмет оцінено у 2 кредити і складено на «відмінно», то студент отримує $4 \times 2 = 8$ балів. Предмет в 1 кредит за заключної оцінки «добре» додає студенту 3 бали. Для отримання диплома бакалавра за 4 роки (8 семестрів) необхідно набрати 120 і більше балів (але середній бал повинен перевищувати «2», а це можливо лише за умови, коли у студента траплялися і добре складені іспити).

Викладачі закладів вищої освіти. Рівнів ієрархії викладачів у вищій школі є п'ять: професори, асоційовані професори, професори–асистенти, інструктори, лектори. Перші дві групи перебувають у постійному штаті, професори–асистенти після отримання докторського звання приймаються на час прийому іспитів (1–3 роки), після закінчення якого вони або переводяться у штат, або їм радять запропонувати свої послуги іншому закладу вищої освіти. Оцінювання викладачів проводиться щороку. Враховуються три параметри: наукова продукція, якість викладання, характер та обсяг позанавчальної діяльності (рецензування, експертні послуги та ін.).

Кваліфікації. У закладах вищої освіти США порівняно багато різних кваліфікацій, дипломів і сертифікатів, які присвоюються після завершення програм різного рівня. Рівнів вищої освіти – три.

Першим є рівень підготовки бакалаврів, який триває найчастіше чотири роки (окрім медицини, права і деяких інших спеціальностей). Поширений поділ цього часу на дві половини, коли у першій викладаються загальні дисципліни, з яких менше 50 % стосується майбутньої спеціалізації, а в другій таких предметів уже більше половини. Дипломи (Bachelor's Degree) цього рівня за змістом – переважно академічні кваліфікації і представлені дипломами бакалавра мистецтв або наук. Програма другого рівня після спеціалізації у певній галузі за 1–2 роки завершується присвоєнням диплома магістра (Master Degree). Вимоги для його отримання досить різноманітні: написання тез (наукової роботи), складання іспиту з іноземної мови, засвідчення вміння використовувати комп'ютери та бази даних, заключні екзамени.

Третім рівнем є аспірантура і підготовка докторської дисертації, що вимагає наукових студій упродовж 3–5 років після отримання диплома магістра. Поточні вимоги залежать від царини студій: наукова робота і захист написаної на її матеріалі дисертації, загальні чи фахові екзамени тощо. Останні складаються переважно упродовж перших двох років докторських студій. Зазвичай, після завершення

третього рівня вищої освіти присвоюється звання доктора філософії (PhD), що є вищим академічним званням у США.

4.4. Навчання студентів–іноземців

Вища освіта США належить до найдоступніших для іноземців, хоча вартість її досить висока. Країна вже багато років утримує світове лідерство як за кількістю студентів–іноземців (але не за їх відсотком серед усіх студентів), так і за кількістю країн, з яких вони прибувають. Для навчання достатньо виконати три попередні умови: довести володіння мовою і скласти тест на знання англійської як іноземної (TOEFL) з оцінкою понад 500 (у кращі заклади вищої освіти – понад 550) чи інший еквівалентний тест; мати атестат про закінчення середньої 12–річної освіти, яку б американський заклад вищої освіти захотів визнати еквівалентним до національного диплома за старшу середню школу; заплатити за навчання.

Політика уряду США скерована на максимальне залучення іноземців у заклади країни, тому створено потужну систему найрізноманітніших органів, організацій та агентств для виконання цього завдання. Заклади вищої освіти США на основі подання кандидата остаточно вирішують питання про дозвіл розпочати навчання. Рішення про це приймається за 6–12 місяців до початку навчального року.

Питання для самоконтролю:

1. Які умови існують для навчання студентів іноземців?
2. Охарактеризуйте основні групи закладів вищої освіти у США.
3. Назвіть найкращі університети США.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ІПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
2. Лунячек В. Е. Деякі практичні питання управління освітою в США / В. Е. Лунячек // Нова педагогічна думка . – 2008. – № 1. – С. 16–20.
3. American Association of State Colleges and Universities [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aascu.org/>

5. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ КАНАДИ

5.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

5.2. Класифікація та особливості функціонування закладів вищої освіти

5.3. Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти

5.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

Канада – це країна, досягненням якої є система освіти. Якість освіти в провідних університетах і коледжах цієї країни дуже висока, а канадський диплом визнається в усьому світі. Навчання в Канаді абсолютно децентралізоване й належить, відповідно до конституції, до сфери виняткової юрисдикції провінцій. Кожна провінція самостійно визначає політику в цій сфері та бюджет на ці потреби. Це робить навчання в Канаді унікальним процесом.

Країна «кленового листа» належить до числа держав, дипломи яких високо цінуються на міжнародному освітньому ринку. Це не дивно: Канада витрачає на розвиток системи освіти більше коштів, ніж більшість інших розвинених країн (7,1% від ВВП проти середнього показника в 6,1%). Про ступінь розвитку освітньої інфраструктури говорить хоча б той факт, що всі державні школи, університети й коледжі Канади підключені через супутники до мережі Інтернет.

Канада є одним зі світових лідерів в області високих технологій, аерокосмічної індустрії, мікроелектроніки. Як наслідок, всі ці напрямки викладаються тут на дуже високому рівні. Гарною репутацією користується канадська інженерна освіта, а також програми в області бізнесу й природничих наук. Дипломи канадських навчальних закладів визнаються в усьому світі.

Оскільки в Канаді дві державні мови – англійська та французька, іноземний студент може вчитися у закладах вищої освіти, де викладання ведеться на кожній з них. Більш поширена англійська (у Квебеці – французька). У провінціях Нова Шотландія, Нью Бренсвік, Онтаріо та Манітоба можна пройти курс навчання як англійською, так і французькою мовою.

5.2. Класифікація та особливості функціонування закладів вищої освіти

Серед канадських навчальних закладів є як державні, так і приватні. Якість освіти, що вони забезпечують, приблизно однакова.

У Канаді налічується близько 175 державних і приватних коледжів. У системі професійної освіти навчається близько 300 тис. осіб. За якістю навчання стежать представники асоціації АССС (Association of Canadian Community Colleges).

Канадські коледжі підрозділяються на суспільні (Community Colleges), технічні (Technical Institutes) і коледжі системи СЕГЕР. Основне завдання коледжів – готувати професійні кадри для промисловості й бізнесу. Зокрема, технічні коледжі – це щось на зразок професійно–технічних училищ, студенти яких за короткий строк одержують певну професію. Звичайно в коледжі вчать два роки, і більша частина навчального часу проходить не в аудиторіях, а в лабораторіях і майстернях. По закінченні студентів чекають сертифікати й професійні дипломи.

Суспільні коледжі пропонують академічні програми, що є «містком» між середньою школою й університетом. В 18 з них діють програми співробітництва з університетами на одержання бакалаврського ступеня. Випускники такого коледжу зараховуються відразу на другий курс університету–партнера. При багатьох коледжах створені відділення для навчання іноземців англійській мові як іноземній (ESL).

Вимоги до вступників залежать від спеціалізації коледжу. Зазвичай необхідно пред'явити атестат про середню освіту й здати тест TOEFL з результатом 450–500 балів.

Перший канадський заклад вищої освіти Universite Laval був заснований ще в 1663 році. Сьогодні в Канаді налічується близько 100 університетів й університетських коледжів (University Colleges). Найбільше закладів вищої освіти розташовано в провінціях Онтаріо й Британська Колумбія. Дипломи вищих навчальних закладів цих провінцій цінуються найбільше, однак і навчання в них обходиться дорожче.

У Канаді немає приватних вищих навчальних закладів (за винятком декількох закритих релігійних закладів вищої освіти), всі вони на дві третини фінансуються з держбюджету й суспільних фондів. Всі університети входять в Асоціацію університетів і коледжів Канади (АУСС), яка щорічно перевидає офіційний довідник

(Directory of Canadian Universities), що містить докладну інформацію про кожний з них.

Канадські університети оснащені сучасним матеріально-технічним і лабораторним устаткуванням, мають добрі бібліотеки. Сильною стороною канадської вищої школи є тісний зв'язок науки й практики. Університетські клініки вважаються кращими в країні, бізнес-школи беруть активну участь у консультуванні підприємців і платників податків. За офіційною статистикою, канадська університетська наука створює в країні щорічно 150–200 тис. робочих місць.

Як і у більшості західних країн, канадська вища освіта складається із трьох щаблів: початкова вища (Undergraduate) із присвоєнням ступеня бакалавра й тривалістю навчання не менше 3 років, а іноді й більше; магістерські програми (Graduate) із тривалістю навчання 1–2 роки; докторантура (Postgraduate) із присвоєнням ступеня доктора філософії (Ph) і тривалістю навчання 4 роки.

Університети також пропонують безліч програм, після яких видаються спеціалізовані дипломи і сертифікати.

5.3. Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти

В цілому у закладах вищої освіти Канади вчиться сьогодні більше 1,5 млн. студентів, включаючи близько 30 тис. іноземців. Студенти з-за кордону становлять приблизно 5% від загального числа студентів. Але серед випускників таких вищих навчальних закладів, як Windsor University й New Brunswick University, кожен четвертий – іноземець. В Saskatchewan University, McGill University й University of British Columbia (UBC) число закордонних студентів сягає 20 %.

Іноземному студентові одержання вищої освіти в Канаді обходиться в 15–20 тис. канадських доларів на рік.

Кожен навчальний заклад установлює свої вимоги до вступників. Але в будь-якому разі прийдеться пред'явити атестат про середню освіту й здати один з міжнародних тестів з англійської мови – TOEFL (від 550 балів) або IELTS (від 5,5 балів). З французької мови університет, швидше за все, запропонує свій власний тест. При вступі на магістерські програми прийдеться здавати також GRE, GMAT або LSAT (іспит для юристів).

Найкращі заклади вищої освіти країни: Національний університет в м. Ванкувер, Університет в м. Торонто, Макгілський університет тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні вимоги до абітурієнтів при вступі у заклади вищої освіти.
2. Охарактеризуйте функціонування коледжів у Канаді.

Список використаних джерел:

1. Гуревич Р. С. Вища освіта в Канаді: проблеми та реалії / Р. С. Гуревич // Вища освіта України. – 2006. – №4. – С. 87–91.
2. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
3. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

6. ВИЩА ОСВІТА ФРАНЦІЇ

- 6.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти
- 6.2. Доступ громадян до освіти
- 6.3. «Короткі» та «довготермінові» програми навчання
- 6.4. Навчання студентів–іноземців

6.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти

Франція сприймається у світі як своєрідний еталон європейської культури, демократії і поваги до людини–творця. Такий імідж країни обумовлений тривалими зусиллями її видатних особистостей і народу утвердити в собі та у світі ідеали свободи і рівності.

Франція завжди пишалася своєю системою освіти з її багатовіковими традиціями. Батьківщина Вольтера і Руссо вважає цю систему одним з найважливіших демократичних завоювань нації і частішою французького внеску у світову цивілізацію. Знаменита Сорбонна вже майже 800 років в очах усього світу залишається символом класичної європейської освіти

Основні принципи системи освіти у Франції мають столітню історію, і були закладені, в 1880–90–х роках. Освіта здебільшого безкоштовна, не має релігійного змісту і обов'язкова для дітей від 6 до 16 років. У Франції співіснують приватна і державна системи освіти. У приватних навчальних закладах навчається близько 20 % всіх учнів Франції. Держава затверджує всі шкільні програми для приватних і державних шкіл, організує конкурси та іспити. Тільки держава має право на видачу дипломів до рівня бакалавра.

З часу прийняття закону Дебре від 1959 року приватна освіта одержує допомогу від держави (*contrat d'association*) – саме держава оплачує працю викладачів і бере участь у витратах на навчання (8 з 9–ти закладів освіти користуються цією допомогою).

Отримати вищу освіту, маючи повну середню, можна у 78 університетах. 453 закладів вищої освіти, переважно монодисциплінарних, мають невеликий (кілька сотень) контингент студентів. 25 відсотків студентів навчається у приватному секторі, який налічує 5 університетів і більшість з 453 спеціалізованих закладів вищої освіти. Близько 2/3 студентів країни навчаються у державних університетах, і майже кожен із них – великий заклад з десятком і більше тисяч студентів, що має адміністративну і наукову ради, раду викладачів і студентів, якими керує президент. Університети є об'єднанням «одиниць підготовки і пошуків» (*UFR=Unites de formation et de recherche*) з основних дисциплін на чолі з обраними директорами, а також більш звичних нам інститутів і шкіл (технологічних, політичних чи юридичних студій, професіоналізованих, підготовки вчителів, загальної адміністрації чи менеджменту, туризму, зв'язку, преси, соціального та економічного розвитку, міжнародних відносин і багато інших). Не дивно, що лише університети присвоюють понад десять різних кваліфікацій.

6.2. Доступ громадян до освіти

Частина вищої освіти практично повністю відкрита (це переважно університети) і вступ зводиться до простого запису на навчання та сплатування символічної суми на витрати канцелярії, інша – «закрита» (домінують неуніверситетські заклади), бо зарахування провадиться з жорстким відбором при кількох претендентах на одне місце. Навчаючись в останньому класі ліцею («терміналі»), учень може звернутися до його ради з проханням на

основі подання вирішити питання вступу до таких закладів із селективним зарахуванням:

- підготовчих класів, які інтенсивно готують до вступу через жорсткий конкурс у популярні у Франції Вищі (чи Великі) Школи;
- університетського технологічного інституту, для отримання через два роки технологічного диплома, що є насамперед професійною і вигідною для успіху на ринку праці кваліфікацією;
- секції вищих техніків, з виходом через два роки на посвідчення «вищого техніка»;
- спеціалізованої (вищої) профшколи.

Для запису в університети необхідно мати документ про середню освіту (12 чи 13 років навчання), який у Франції має назву «бакалаврат» і отримується після складання комплексу випускних екзаменів, що проводяться одночасно по всій країні. Дані про ці екзамени (включаючи й результати учнів) оприлюднюються у пресі.

Особи без бакалаврату можуть отримати перепустку у вищі заклади шляхом складання екзаменів на диплом доступу до вищої школи (DAEU), який визнається еквівалентним замінником. DAEU має лише дві версії: А – гуманітарну, В – природничі та інші спеціальності.

У Вищі Школи, які готують державних службовців і гарантують випускникам постійне місце роботи, надаючи освіту дуже високого гатунку, вступають за конкурсом після дворічних післяшкільних підготовчих (репетиторських) класів, програми і вимоги яких вищі, ніж на двох курсах університетів. Вступ до цих класів теж селекційний і лише за рекомендаціями шкіл та ліцеїв. У випадку невдачі під час вступу до Вищих Шкіл випускники підготовчих класів вільно продовжують навчання відразу на третьому курсі університетів (за профілем). Громадськість Франції вважає Вищі Школи з їхньою ґрунтовною системою підготовчих класів кращим досягненням національної системи освіти.

Однак абсолютна більшість абітурієнтів записується у відкриті університети. З регіону Парижа поширюється практика введення учнями даних про себе і бажані заклади освіти у комп'ютерний банк, який після отримання всіх замовлень і врахування безлічі параметрів надає свій висновок про місце навчання у закладі вищої освіти.

6.3. «Короткі» та «довготермінові» програми навчання

Усі види освітніх кваліфікацій розподіляються на дві групи, пов'язані з коротко– і довготерміновим навчанням.

«Короткі» програми тривають переважно два, зрідка – три роки і закінчуються присвоєнням професійних кваліфікацій, які надають право праці у промисловості, торгівлі і в секторі послуг. Цей напрям вищої освіти обирають 30% усіх випускників шкільних бакалавратів. Є чотири головні види програм короткого навчання:

– програми університетських технологічних інститутів (IUT) у 19 окремих профілях (дисциплінах) з тривалістю два роки і присудженням університетського диплома з технології (DUT), що дає змогу потрапити на керівні посади нижчого і середнього рівня. DUT достатньо популярний, а тому кількість кандидатів часто у багато разів перевищує кількість місць, що призводить до конкурсного вступу;

– програми секцій вищих техніків (STS), що тривають переважно два роки й надаються у частині ліцеїв з післясередніми профпрограмами, схожими на щойно описані програми DUT, але такими, що відзначаються вищою спеціалізацією і присудженням диплома вищого техніка (brevet de techni–cien superieur). Звуженість фахового змісту стає серйозним недоліком у випадку вимушеної зміни заняття, тому STS менш популярні, ніж варіант університетських інститутів. У багатьох країнах аналоги STS не відносяться до вищої освіти;

– третій вид короткої університетської програми – дворічна і високоспеціалізована програма, що завершується дипломом про університетську наукову і технологічну освіту (DEUST), який також виводить на ринок праці у сервіс чи індустрію;

– триваліші (до чотирьох років включно) програми підготовки санітарного та іншого медичного персоналу нижчої і середньої кваліфікації у спеціалізованих школах системи Міністерства охорони здоров'я. Вступ на ці програми ~ конкурсний.

«Довгі» програми пропонують університети та інші заклади вищої освіти високого рівня. Контингент цих програм складають 68 % власників бакалаврського рівня (з них 10 % роблять це через посередництво підготовчих класів). Цю групу закладів можна класифікувати так:

- а) університети;
- б) інститути політичних студій;

- в) Вищі Школи кількох типів;
- г) Вищі нормальні школи;
- д) Школи мистецтва та архітектури.

Університети навчають за трьома циклами (2+2+1). Перший передбачає два роки викладання загальних основ і базових дисциплін обраного профілю й завершується отриманням диплома про загальну університетську освіту.

Другий цикл триває два чи три роки й сам поділяється на дві частини, перша з яких надає *licenc*, друга – *maitrise*. Навчання на другому циклі поглиблене і спеціалізоване. Дипломи мають академічний і професійний компоненти. Така чіткість порушується нововведеними професіоналізованими університетськими інститутами (IUPs), які набирають студентів після першого курсу, досить інтенсивно вчать три роки і після кожного з них послідовно видають тим, хто успішно навчався, посвідчення: DEUG, *licenc*, а в кінці – *maitrise*. З власників останніх комісія уважно добирає кращих для присвоєння звання «головного інженера» (чи магістра–інженера – *Ingeniuer–Maitre*).

Третій цикл у першому варіанті зарік вузькофахового навчання надає диплом з вищої спеціалізованої освіти (DESS), у другому – за 1–2 роки ширшого навчання готує до наукової роботи, присуджує диплом поглибленого навчання (DEA) і видає перепустку на докторські студії та захист дисертації.

Багатоваріантність притаманна і студіям після третього циклу. Після років аспірантури звичного університетського типу можна захистити дисертацію і стати доктором наук, потім попрацювати ще й отримати габілітацію для керівництва науковими дослідженнями (HDR). Мета навчання – підвищення шансів на конкурсне заміщення посад університетських професорів.

Інженери з хорошими дипломами з 1993 р. отримали змогу навчатися на програмах, аналогічних до аспірантури з класичних спеціальностей, бо можуть за два роки навчання і досліджень у наукових центрах відповідного профілю отримати диплом з технологічних досліджень (DRT).

Медичні спеціальності мають цілком оригінальну систему дипломів і звань, а навчання також поділяється на три цикли.

Інститут політичних студій кількісно малі і призначені для підготовки адміністраторів широкого профілю для участі у конкурсному заміщенні посад у державних структурах. Вступ до них

конкурсний, основна програма триває три роки, можна також повчитися ще 1–2 роки на третьому циклі й отримати диплом вищого рівня.

Вищі Школи наукових і технічних профілів належать кільком міністерствам, мають трирічні програми і присуджують дипломи інженерів (Diplome d'Ingenieur). Вступ – конкурсний і лише після попереднього дворічного навчання у підготовчих класах з інтенсивним і глибоким вивченням математики і фізики.

Вищі Школи з комерції та управління – приватні і для вступу вимагають попереднього дворічного навчання у спеціалізованих закладах вищої комерційної освіти (HEC).

Вищі нормальні школи (їх усього чотири) мають добру славу як кращі заклади підготовки викладачів ліцеїв і післясередніх закладів освіти. Навчання триває переважно чотири роки; випускники отримують сертифікат здатності до викладання (CAPES), що може доповнюватися додатковим профекзаменом (agregation), складання якого сприяє кар'єрному зростанню. Організація навчання, академічний рік та екзамени. Академічний рік має два семестри, розпочинається у вересні і закінчується у червні. Заняття проводяться у традиційний спосіб, але акцент робиться на самостійній роботі студентів. Фахові дисципліни завершуються екзаменами. Шкала оцінок досить своєрідна: від 20 (найвища) до 0 (найнижча): 16–19 – дуже добре і відмінно, 14–15 – добре, 12–13 – достатньо добре, 10–11 – задовільно (прохідні бали), нижче 10 – незадовільно.

Навчання у закладах вищої освіти Франції організовується за трьома стадіями – циклами. Перший триває два роки, упродовж яких 54 % всього контингенту студентів університетів здобуває загальну вищу освіту, уточнює фахову орієнтацію й отримує першу академічну кваліфікацію (проміжний диплом DEUG). Другий цикл є циклом поглиблення і фахової підготовки (2–3 роки) й поділяється на дві стадії з наданням *licenc* і *maîtrise*. Третій цикл спеціалізований і готує до початку серйозних наукових досліджень. Прийом на нього – за конкурсом, тривалість навчання – один рік. Конкурсним є також вступ на докторські студії, які завершуються захистом дисертації та отриманням кваліфікації «доктор».

6.4. Навчання студентів–іноземців

Франція для більшості студентів–іноземців була й залишається однією з найпривабливіших країн як для короткого чи довгого

стажування, так і для отримання повної освіти, оскільки майже всі вони навчаються у державних університетах, де їхня частка сягає 8–9%.

Приїом іноземних студентів – одна з найдавніших традицій, для збереження якої французи зараз прикладають великі зусилля. Франція займає третє місце у світі з прийому учнів–іноземців, левину частку яких складають студенти з франкомовних країн Африки. Навчання кожного з них обходиться скарбниці в 35 тис. франків у рік, однак на знак поваги принципів рівності і братерства громадян інших країн зараховують у державні навчальні заклади на тих самих умовах, що і власних. Тобто іноземець платить за навчання в університеті близько 3 500 франків у рік. Звичайно, де не поширюється на приватні навчальні заклади тішу відомої бізнес–школи INSEAD. Зате «приватники» пропонують популярні й актуальні програмами для іноземців англійською мовою.

Освіта представлена у довідниках міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського Союзу), у базі даних TRACE, ORTELIUS, в Internet тощо. Франція є учасником усіх значних проектів з розвитку мобільності в освіті (SOCRATES, LEONARDO тощо), ресурси яких можуть полегшити набування освіти в її ВНЗ. Іноземець повинен відповідати трьом вимогам: засвідчити знання мови, мати грант чи оплатити навчання, добитися визнання свого документа про освіту від того закладу, де він збирається вчитися.

Визнання закордонних кваліфікацій. Франція підписала практично всі міжнародні конвенції про визнання і має двосторонні угоди з багатьма країнами. Процедура визнання визначається наказами Міністерства освіти, які враховують конвенції та угоди і повідомляють остаточне рішення про визнання університетом та іншим закладом вищої освіти, тому кандидати повинні безпосередньо звертатися до керівництва обраного закладу. Через специфічність системи освіти Франції найчастіше вони отримують часткове визнання і для остаточного зарахування повинні виконати додаткові умови.

Відтак, іноземцям незрівнянно легше опинитися у «безконкурсних» і відкритих університетах, ніж конкурувати з французами, які багато років готувалися до вступу в ту чи іншу Велику Школу, тому понад 95% іноземців навчається у державних університетах.

Вступні экзамени. Вступний мовний екзамен (проводиться у лютому в рідній країні студента–іноземця) для тих, хто хоче навчатися у майже 80 університетах Франції (периферійні навчальні заклади за якістю й рівнем освіти майже нічим не поступають 15 паризьким університетам).

Найкращі заклади вищої освіти країни: Університет в м. Сорбонна, Тулузький університет, Університет в м. Бордо, Парижська школа бізнесу та інші.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте особливості навчання студентів іноземців у закладах вищої освіти.
2. Охарактеризуйте «короткі» та «довготермінові» програми навчання.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
2. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

7. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

- 7.1. Формування системи вищої освіти
- 7.2. Загальна характеристика закладів вищої освіти
- 7.3. Доступ громадян до освіти

7.1. Формування системи вищої освіти

Один із найстаріших університетів Німеччини відкрився у 1385 р. (м. Гейдельберг) і був створений відповідно до паризької моделі, за якою імператор чи папа надавали корпорації викладачів і студентів право вивчати теологію, право, медицину і філософію. На кінець XVII ст. у країні було майже 40 університетів, які готували державних чиновників.

Новий етап реформи вищої освіти почався зі створення зразкового університету в Берліні (1809/10 рр.) і пов'язаний з ім'ям Вільгельма фон Гумбольдта, який певний час керував освітою в уряді Пруссії. В основу діяльності цього університету він поклав принципи широкої автономії при державному фінансуванні, самоуправління кафедр (ординаріїв), акцент на вільних дослідженнях без вузького практичного спрямування, відмінність університетської освіти від шкільної та від суто професійної підготовки. Усе це стало основою свободи викладання для професорів і поєднання науки та навчання для студентів, а також започаткувало створення технічних університетів.

Під час реформи системи освіти після Другої світової війни до категорії закладів вищої освіти перейшли вищі фахові школи, дипломи яких лише нещодавно впритул наблизилися до університетського рівня.

Концепція традиційного німецького університету базується на неогуманістичній теорії В. Гумбольдта, згідно з якою університет є центром розвитку та пропаганди знань, підготовки висококваліфікованих кадрів.

7.2. Загальна характеристика вищих закладів освіти

Сьогодні для вищої освіти Німеччини характерна взаємодія федерального уряду та урядів земель: регулярно збирається конференція міністрів освіти земель, є також Спілка ректорів ВНЗ. Більшість серйозних документів вони створюють спільно. Створено також комісію з наукового планування. Заклади вищої освіти фінансуються землями на 94 %, центром – на 6 % (1993 р.). Близько 7,8 % фінансування університетської науки здійснює приватний сектор економіки.

Сьогодні систему німецької освіти можна схематично показати таким чином: початкова школа (4 роки) – середня школа (8-річне реальне училище або 9-річна гімназія) – вища школа (університети, педагогічний заклад вищої освіти, вища школа мистецтв або вищий технічний навчальний заклад).

Сучасні принципи побудови вищої освіти. Заклади освіти. Після об'єднання у 1992/93 навчальному році в Німеччині стало 318 закладів вищої освіти різного рівня: 91 звичайний та один загальноосвітній університети, 11 педагогічних, 19 теологічних, 43 мистецьких і 153 технічних та спеціалізованих закладів вищої освіти.

Зі згаданих до недержавного сектору входили 6 університетів, 17 теологічних закладів, 2 мистецьких коледжі, 35 вищих фахових шкіл.

Вузи Німеччини можна умовно поділити на університети загального профілю (Universitaeten) і технічні (Technische Universitaeten), об'єднані вищі школи – технічні (Technische Hochschulen) і професійні (Fachhochschulen), а також гуманітарні вищі навчальні заклади. До складу останніх входять коледжі мистецтв (Musikhochschulen, Kunsthochschulen), педагогічні вузи (Paedagogischen Hochschulen), вузи з підготовки чиновників і священників.

Основою системи вищої освіти є університети. Вони мають, зазвичай, класичну структуру і завдання: несуть відповідальність за наукові дослідження, навчання, підготовку кадрів вищої кваліфікації, готують докторів наук, наділені правом присуджувати габілітацію (докторат–2) для заміщення посад завідувачів кафедрами. Навчання триває щонайменше чотири роки.

Педагогічні вищі школи готують учителів для нижчих рівнів освіти та спеціалізованих шкіл. Вищі фахові школи відіграють важливу роль, готуючи спеціалістів з інженерії, бізнесу, менеджменту тощо; наукові дослідження в них звужено і вони не претендують на фундаментальність.

Музичні і мистецькі вищі школи готують фахівців з усіх видів мистецтв і музики, включаючи музикологію, історію мистецтв тощо.

7.3. Доступ громадян до освіти

Для вступу до закладів вищої освіти потрібно мати атестат про середню освіту, який буває трьох типів: «загальний» (дає право вступу до всіх закладів вищої освіти); «фаховий» (дає право вступу на певні спеціальності); документ для вступу лише у вищі фахові школи чи на відповідний факультет загальноосвітнього університету. Перші два видаються після закінчення гімназії чи відповідного до неї професійного закладу з тривалістю навчання 13 років. Третій отримують після навчання тривалістю 12 років у профшколах. Музичні, мистецькі та спортивні заклади вищої освіти проводять фахові екзамени. Для деяких напрямів вищої інженерної освіти від вступників вимагають певного терміну роботи на виробництві. Існує також можливість вступу до закладів вищої освіти без формального атестата на основі конкурсних екзаменів та обов'язкового певного стажу роботи за даною спеціальністю.

Навчання у державних закладах освіти безкоштовне (крім плати за гуртожиток, користування спортивними спорудами і т. ін.). Для біднішої категорії студентів на певний час призначається державна стипендія, половину якої необхідно протягом певного часу повернути.

Організація навчання, академічний рік та іспити. Тривалість навчання в університетах традиційно становить 12 семестрів, в окремих – 8 семестрів. Процес навчання у закладах вищої освіти поділяється на дві (основну і головну) стадії. Перша, основна, охоплює 4 семестри, складається із загальних обов'язкових предметів і включає заключні проміжні іспити (перехід на другий щабель). Друга стадія, головна, охоплює 4–6 семестрів, надає студентам ширші можливості вибору предметів і завершується екзаменами з видачею диплома магістра або державними екзаменами. Перехід на другу стадію дає можливість певною мірою змінити напрям навчання.

Екзаменами закінчується і кожен предмет. Після завершення програми виконуються письмові роботи, а також складаються усні чи письмові екзамени з головних дисциплін. Знання студентів оцінюється за 6–бальною системою: дуже добре (1); добре (2); задовільно (3); достатньо (4); недостатньо (5); незадовільно (6).

У навчальному процесі застосовують різні види занять: лекції, семінари, контрольні роботи, практичні заняття та екскурсії. Під час семінарів, контрольних і практик вимагаються усні чи письмові роботи, за які студент отримує курсовий сертифікат, необхідний як під час заключного іспиту, так і під час переходу на наступний рівень навчання. Він є головним засобом контролю якості навчання упродовж навчального року. Розширюється залучення старших студентів до різного виду тьюторської роботи з молодшими студентами (оплачуваної). Існує чотири категорії викладачів: професор, асистент, науковий працівник і викладач спеціальних дисциплін (іноземних мов, спорту тощо). Функції перших двох виконують доктори, але професор повинен мати чималий досвід і обирається за національним конкурсом. Науковий працівник мусить мати вищу освіту, виконувати наукові дослідження і проводити практичні заняття зі студентами. Увесь викладацький склад має статус державних службовців. Викладачі університетів витрачають на наукову роботу приблизно 1/3 робочого часу, їхні колеги з вищих фахових шкіл мають удвічі вище тижневе лекційне навантаження,

тому на дослідження у них залишається менше можливостей. Ступеневість освіти. Випускникам вищих навчальних закладів після складання державного іспиту присвоюють титул дипломованого спеціаліста, а в університетах – магістра, що дає право на державну службу, відповідну фахову діяльність та аспірантуру. Магістратура зорієнтована на викладацьку роботу. Вищою кваліфікацією в Німеччині є титул доктора. Це вимагає 3–5 років наукових досліджень, здачі державного екзамену та захисту дисертації. Кваліфікації. Категорія завершального документа (диплом чи магістерська робота) залежить від виду програми (спеціалізації). Отриманням диплома закінчуються курси інженерії, економіки, соціальних і природничих наук, магістерською роботою – мистецькі та гуманітарні. Диплом чи магістерське посвідчення видають і після 1–2 років поглибленого додаткового навчання, яке відбувається після оволодіння програмою другого циклу. Навчання студентів–іноземців. Для навчання на університетському рівні запит слід зробити за рік до початку навчання. Для цього потрібно звернутися до німецької амбасаді за вступною інформацією, служби академічних обмінів DAAD або Інституту Гете. Для вступу потрібен національний атестат про середню освіту, який дає право здобувати університетську. З приводу його визнання звертаються до того освітнього закладу, який цікавить. Визнання документа здійснюється на основі рекомендацій Постійної конференції ректорів закладів вищої освіти Німеччини. У випадку прийняття кандидатури аплікант повинен виконати усі перелічені в отриманому від закладу вищої освіти листі вимоги. Навчання в Німеччині проводиться німецькою мовою, тому її знання є обов'язковим (з 1996 р. для перевірки використовується новий тест DSH). Німеччина підписала основні конвенції Ради Європи та ЮНЕСКО про визнання закордонних кваліфікацій. Країна має двосторонні угоди з усіма сусідами. Визнання освітніх документів для представників цих країн здійснюється автоматично. Можуть визнаватися і періоди навчання, для чого необхідно звернутися у заклад, який цікавить. За умови недостатності атестата складається спеціальний тест для вступників (Feststellungstest) і мовний тест. Найчастіше тестування здійснюється після виконання програми двох семестрів у спеціальних Studienkollegs. Навчання у цих коледжах необов'язкове, але рекомендоване тим, хто вирішив навчатися в Німеччині.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Вільний університет Берліна, Фрайбургський університет імені А. Людвіга, Гейдельбергський університет та інші.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте становлення та розвиток системи вищої освіти.
2. Назвіть основні освітні кваліфікації.
3. Охарактеризуйте специфіку діяльності ВНЗ

Список використаних джерел:

1. Беккер Я. «Євростандарт» германського вищого образования / Я. Беккер // Высшее образование в России. – 2006. – № 10. – С. 131–140.
2. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
3. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

8. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

- 8.1. Загальна характеристика системи вищої освіти
- 8.2. Структура вищої освіти
- 8.3. Організація навчання, академічний рік та екзамени
- 8.4. Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти

8.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

Перший університет у м. Кракові було засновано ще 1364 р.; за часів розквіту країни у XVI–XVII століттях відкрилися університети у Вільно (1578 р.) та Львові (1661 р.), які тоді належали до Польщі. У Варшаві університет діє з 1816 р, політехнічний інститут – з 1826 р. Періодами досить значного розвитку вищої школи двічі стали повоєнні роки ХХ століття, хоча першого разу модель освіти була німецькою, а другого – радянською. За соціалістичного ладу державна вища освіта була безкоштовною. До недержавного сектору належав Люблінський католицький університет, який був чи не

єдиним великим недержавним закладом освіти в усьому колишньому «соцтаборі». Політичні та суспільні зміни в державі, впровадження ринкової економіки спонукали і до реформи вищої освіти: заклади вищої освіти отримали значно вищий рівень автономії, право приймати частину студентів з оплатою навчання; урізноманітнися перелік спеціальностей; виникло чимало приватних закладів вищої освіти. Навчання у державних закладах безкоштовне для вступників за конкурсом у межах лімітів.

Польща має 11 державних та 1 приватний університети класичної моделі, 15 технічних університетів і 2 інститути, 6 академій економіки, 11 медичних академій, 17 шкіл мистецтв і 6 вищих закладів навчання з фізкультури і спорту. Список недержавних закладів вищої освіти включав вже 84, з яких 9 мали право надавати кваліфікацію «магістр».

Сучасні принципи побудови вищої освіти. Заклади освіти. Системою вищої освіти керують міністерства, яким підпорядковані найбільші (державні) заклади. З ними співпрацює Центральна Рада з вищої освіти, що складається з обраних представників ВНЗ і наукової громадськості (35 професорів, 10 вчителів, 5 студентів), яким закон надав чималі наглядові права, адже без згоди ради не розподіляються кошти бюджету і не виходять міністерські накази.

8.2. Структура вищої освіти

До структури вищої освіти Польщі входять: університети (практично автономні в усіх питаннях внутрішньої і зовнішньої діяльності, включаючи введення нових факультетів чи спеціальностей); політехнічні і вищі технічні університети, медичні академії; сільськогосподарські академії; економічні академії; вищі педагогічні школи; вищі академії мистецтв (музичні, театральні, художні, кіно); академії фізичного виховання; морські школи; теологічні академії; неурядові і приватні заклади.

До неуніверситетського рівня вищої освіти (післясередньої освіти) належать численні училища, технікуми, вищі профшколи з дипломами і сертифікатами відповідного рівня (техніка, вихователя дошкільних закладів та ін.), які за правами вступу до закладів вищої освіти не перевищують диплома загальноосвітніх ліцеїв (*matura*).

Система оцінок шестибальна, 3 (задовільно) є прохідним балом, 6 – найвищою оцінкою.

Доступ громадян до освіти. Середня освіта включає восьмирічний нижчий рівень і чотирирічний у ліцях загальної освіти або п'ятирічний у професійних закладах. Аттестат має назву «swiadectwo dojrzalosci» (свідоцтво зрілості) чи «матура». Отримання його не гарантує автоматичного вступу до закладів, які можуть встановлювати власні вимоги і застосовувати свої методи селекції. Найчастіше проводяться письмові чи усні вступні іспити за програмою середньої освіти, аналізуються шкільні оцінки і проводиться співбесіда для визначення загального розвитку і здібностей. Фахові перевірки проводять і для майбутніх митців та спортсменів. Винятком є переможці і призери всепольських предметних олімпіад, які зараховуються без вступних екзаменів.

Іноземці, крім знання польської мови, повинні продемонструвати ті ж знання, що й польські громадяни.

8.3. Організація навчання, академічний рік та екзамени

Навчання розпочинається 1 жовтня і закінчується у червні, маючи зимовий і весняний семестри та екзаменаційні сесії в лютому і червні/липні. Додаткові екзамени проводяться наприкінці вересня. Студенти сільськогосподарських і частини технічних закладів вищої освіти часто мають улітку виробничу практику. Проміжні іспити складаються аналогічно до того, як це відбувається в Україні. Важливі дисципліни закінчуються екзаменом, короткі чи практикуми – заліками. Наприкінці складаються державні іспити і захищається письмова самостійна робота (тези).

Увесь період навчання поділяється на цикли, які закінчуються присудженням відповідних кваліфікацій. З часу трансформації вищої освіти студенти отримали набагато ширші можливості для навчання за індивідуальними навчальними планами. З метою створення міцнішої бази для такої форми планується перехід на систему підрахунку виконання програми через кредити.

Викладачі. Диференціація викладачів, їхня підготовка, наукові і вчені звання, прийом на роботу за конкурсом тощо у Польщі дуже подібні до тих, що є в Україні. Лише замість назви «доктор наук» вживається назва «доктор габілітовани» (*doktor habilitowany*).

Ступневість освіти та кваліфікації у Польській вищій освіті мають свою специфіку:

– ліцензіат – кваліфікація, що присвоюється після закінчення професійного (фахового) закладу вищої освіти після 3–3,5 років навчання.

– інженер – кваліфікація, що присвоюється випускникам професійних закладів вищої освіти за технічними напрямами, за винятком напрямку Архітектура і урбаністика, на сільськогосподарських, лісових напрямах тощо.

– інженер–архітектор – кваліфікація, що присвоюється за напрямом Архітектура і урбаністика.

– магістр, а також магістр мистецтв, магістр інженер, магістр інженер архітектор, лікар, лікар–стоматолог, ветеринарний лікар тощо – присвоюються після закінчення 4–6 річних магістерських програм.

«Ліцензіат» та «інженер» є професійними кваліфікаціями, академічна складова яких недостатня для вступу на докторські студії. Право на останні надає найпоширеніша у закладах вищої освіти кваліфікація «магістра», отримання якої вимагає переважно п'ятирічного навчання у закладах університетського рівня. Сучасні зміни у польській системі освіти мають за кінцеву мету досягнення міжнародного визнання «магістерки».

Вступ на докторські студії здійснюється через конкурс. Під час навчання необхідно скласти три іспити (фах, додаткова дисципліна та одна з поширених іноземних мов). Вимоги до тез (дисертації), до її перевірки і захисту для обох найвищих рівнів польської вищої освіти приблизно такі ж, як в Україні до кандидатських і докторських дисертацій. Права і можливості власників цих наукових звань теж аналогічні нашим.

8.4. Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти

У минулому, за часів надвисокої державної централізації, більшість звернень про прохання навчатися у Польщі проходили через амбасади і контингент студентів–іноземців формувався переважно у результаті міждержавних домовленостей та угод про обміни студентами чи про прийом на навчання.

Демократизація початку 90–х років супроводжувалася істотною децентралізацією. Сьогодні заклади вищої освіти часто здійснюють міжнародні контакти і проекти поза міністерствами. Нова Польща докладляє значних зусиль для об'єднання і підтримки своєї діаспори.

Оскільки останнім часом про польські заклади освіти можна знайти чимало інформації у міжнародних виданнях і базах даних, то варто надіслати запит безпосередньо до обраного навчального закладу.

Визнання закордонних кваліфікацій. Польща підписала практично всі європейські конвенції з порівняння і визнання освітніх кваліфікацій, має великий пакет двосторонніх угод, є однією з найактивніших учасниць нових проектів, тому, зазвичай, визнає ті атестати, які у країні їхнього присудження після 12–13-річної середньої освіти надають власнику право претендувати на вступ до закладів університетського рівня. Втім, кожне звернення розглядається суто індивідуально, тому певні шанси мають і власники посвідчень нижчого рангу за наявності інших позитивних якостей.

У Польщі визнаються також періоди розпочатої за кордоном вищої освіти, якщо кандидат має усі необхідні докази їхнього успішного завершення.

Вступні іспити. У випадках належної оплати програми навчання і виконання вказаних вище кваліфікаційних вимог вища освіта Польщі практично повністю відкрита для студентів–іноземців. Тим, хто бажає навчатися чи продовжувати освіту на мистецьких і спортивних спеціалізаціях, необхідно скласти спеціальні тести для демонстрування належних здібностей, а також (за вимогою) подати зразки свого творчого доробку.

Мовні вимоги. Достатнє знання польської мови є обов'язковою умовою для допуску. Успішного навчання на річних мовних курсах та складання заключних іспитів, зазвичай, цілком достатньо для вступу і початку навчання на першому циклі польських закладів університетського рівня. Його можуть засвідчити амбасади і консульства. У разі необхідності вивчення мови кандидат повинен звернутися чи у заклад вищої освіти, чи в мовний центр у м. Лодзь, аби за 9 місяців занять по 20 годин мови щотижня підготуватися до складання іспитів і навчання.

Дисертації вищого рівня дозволено писати і захищати найбільш вживаними іноземними мовами (англійською, німецькою, французькою чи російською). Останнім часом спостерігається дедалі більше прикладів застосування цього правила до магістерських тез.

Прийом на докторські студії. Для докторських студій кандидат повинен звертатися до польського закладу, який має право їх

проводити. Зарахування відбувається на наявні місця, зважаючи на рівень академічної кваліфікації претендента, яка повинна бути не нижчою магістра у Польщі.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Варшавський університет, Національний Вроцлавський університет, Ягелонський університет та інші.

9. СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ У НІДЕРЛАНДАХ

9.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

9.2. Особливості навчання в закладах вищої освіти Нідерландів

9.3. Досягнення системи вищої освіти

9.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

Освіта в Голландії і дипломи голландських університетів користуються визнанням у всьому світі. Система освіти в Нідерландах постійно удосконалюється, є конституційно вільною у плані створення учбових закладів, їх організації і визначення принципів роботи, що є однією з причин широкої різноманітності закладів вищої освіти в Нідерландах. Міністерство освіти Нідерландів гарантує однаково високі стандарти якості в будь-якому університеті.

Більше 70% закладів вищої освіти в Нідерландах створено приватними організаціями і суспільствами, інша частина приходить на державні заклади вищої освіти. Державною мовою країни є голландська. Англійську мову знає майже усе населення країни. Широко поширені також французька та німецька.

У Нідерландах існують наступні види освіти: початкова освіта; спеціальна освіта; середня освіта; вища освіта; освіта для іноземців

Перший університет був заснований в Голландії в 1575 році і знаходиться в м. Лейден. У Нідерландах – 14 університетів, три з яких (Делфта, Твента і Ейндхофена) спеціалізуються на інженерних дисциплінах. Окрім цього в країні широко розвинена система вищої професійної освіти – hogescholen. Їх аналогом є німецькі Fachhochschulen, французькі Ecoles des Commerces або Ecoles d'ingenieurs. Місцеві і зарубіжні фахівці відзначають високу якість навчання в нідерландських закладах вищої освіти.

У Нідерландах ведеться моніторинг якості навчання, за допомогою якого здійснюється контроль за виконанням закладів вищої освіти відповідних міжнародних стандартів. У 2002 році в Нідерландах ухвалений закон про вищу освіту, відповідно до якого

усі навчальні програми, пропоновані закладами вищої освіти, повинні оцінюватися з точки зору їх відповідності міжнародним стандартам освіти. До використання в навчальному процесі допускаються лише ті програми, які пройшли успішну перевірку.

У Нідерландах розрізняють три типи закладів вищої освіти: університети, політехнічні навчальні заклади та інститути міжнародної освіти.

Освіта англійською мовою у закладах вищої освіти Нідерландів має співвідносний з іншими країнами триваліший період розвитку. Вже в 1950-і роки в країні були створені так звані заклади міжнародної освіти (International Education Institutes – ІЕ). Сьогодні 5 інститутів міжнародної освіти, що працюють як самостійні установи, або що входять до складу інших вузів, пропонують велику кількість спеціальностей, що викладаються англійською мовою.

Університети спеціалізуються на викладанні гуманітарних наук і на проведенні наукових досліджень. У країні налічується 14 університетів. Велика частина студентів, що закінчили університет, працюють в різних структурах, що займаються науковими дослідженнями.

9.2. Особливості навчання в закладах вищої освіти Нідерландів

Викладання ведеться англійською мовою, причому, багато викладачів приїжджають з різних країн світу. Щорік в інститутах навчається приблизно 13 тис іноземних студентів. Більшість учбових програм розраховані на 18 місяців і мають на меті здобуття кандидатського ступеня.

Іноземні студенти мають також можливість пройти повний курс навчання в одному з нідерландських закладів вищої освіти, проте для цього необхідно знати нідерландську мову. Навчання в університетах і інших закладах вищої освіти поділяється на два періоди. Перший період триває 3 роки. Проходячи перший період, студенти складають іспит на бакалавра. Другий період дозволяє протягом подальших 1–2 років навчання отримати магістра. МВА (Master of Business Administration) – програма для фахівців-управлінців. У Нідерландах існує 17 шкіл МВА.

Система вищої освіти Нідерландів має особливості в порівнянні з іншими країнами. У країні відсутнє поняття престижних закладів вищої освіти як, наприклад, в США або Великобританії. Дипломи

всіх нідерландських університетів мають однакову цінність і визнаються іншими країнами. Тому заклад вищої освіти підбирається не по його популярності, а по тій спеціальності, яку студент бажає отримати.

Керівники місцевих фірм і компаній при прийомі фахівця на роботу в першу чергу звертають увагу на рівень оцінок в дипломі вищу освіти, а не на те, в якому закладі вищої освіти він отриманий.

У Нідерландах дуже мало студентських городків (кампусів). Як пояснюють офіційні органи влади, що студенти є частиною суспільства, і вони не мають бути від нього ізольовані. Хоча насправді причина криється в іншому: Нідерланди мають невелику територію, насилу відвойовану у моря, і голландці не можуть дозволити собі таку розкіш, як надання великих ділянок землі для студентських кампусів. У будь-якому випадку, цей чинник слід враховувати при вирішенні іноземними студентами житлової проблеми на час навчання в Нідерландах.

Спадкоємність і взаємозв'язок усіх ланок навчання характерний для голландської освітньої моделі, яка включає 2 основних наступних рівня: Бакалавр (undergraduate) і Магістер (graduate). Студенти можуть бути впевнені, що здобута ними освіта в Голландії, відповідатиме кращим світовим стандартам, а дипломи послужать надійною гарантією успішного працевлаштування.

9.3. Досягнення системи вищої освіти

Голландські університети відомі своїми прогресивними освітніми методиками і програмами, орієнтованими на практичну діяльність. Найбільш поширеними серед спеціальностей, що викладаються в Нідерландах англійською мовою, вважаються право, готельний менеджмент і МВА.

Голландці отримали п'ятнадцять Нобелівських премій: за досягнення в області хімії, фізики, медицини, економіки і премію світу. І хоча розміри Нідерландів невеликі, голландці вміють мислити масштабно, коли йдеться про економіку, культуру, сільське господарство, науку, історію, мистецтво, про проведення прогресивної соціальної політики, про проблеми співіснування груп населення з різними культурними витоками, про освіту, тощо.

Економічний розвиток країни тісно пов'язаний із країнами-сусідами такими як Бельгія та Люксембург, що в свою чергу створює

передумови економічного зростання регіону. Країна спрямована на міцне співробітництво з країнами ЄС та СОТ. Сьогодні країна звертає велику увагу не лише на економічний, але й на соціальний розвиток.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Лейденський університет, технологічний університет Амстердама та інші.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте становлення та розвиток системи вищої освіти.
2. Охарактеризуйте основні освітні кваліфікації.
3. Назвіть найкращі заклади вищої освіти країни

Список використаних джерел:

1. Кучай Т. П. Професійна освіта Бельгії в умовах євроінтеграції / Т. П. Кучай // Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. – № 2. – С. 135–140
2. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

10 СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ БЕЛЬГІЇ

- 10.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти
- 10.2. Особливості функціонування закладів вищої освіти

10.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти

Бельгія у декілька разів молодша від багатьох складових частин своєї системи освіти. Структуру останньої та принципи діяльності не можна зрозуміти і пояснити без звернення до часів середньовіччя, коли її територія була полем найзапекліших і майже безперервних воєн, ареною змагання релігій і сильніших сусідів. Наслідком бурхливого минулого і тривалих пошуків компромісів стали:

– фрагментарність системи освіти; співіснування у ній різних форм і підсистем; різноманітність навчальних закладів та засобів управління ними;

– Бельгія має унікальний і дуже корисний для багатьох інших країн досвід вирішення мовних проблем у системі освіти. Для остаточного зняття довготривалого напруження, уряд і народ пішли на створення практично незалежних систем освіти на голландській, французькій і німецькій мовах. Йдеться саме про незалежність, бо

їх перекривання дуже мале, адже у школах кожної з мовних громад вивчення «другої» мови розпочинається дуже пізно. Це приводить до того, що значна частина населення Фландрії і Валлонії погано володіє другою державною мовою. Це помітно контрастує з прикладом Люксембургу, де вивчення державних мов розпочинається з дитсадків, а завданням системи освіти є забезпечення однакового засвоєння молоддю всіх (трьох!) державних мов. Втім, останнім часом освітня політика у Бельгії все більше скеровується на виправлення цього очевидного недоліку системи освіти.

Невелика Бельгія стала джерелом досвіду і у питанні переходу системи освіти від централізованого до федерального управління. За якихось двадцять років унітарна піраміда влади в освіті розсипалася й перетворилася на громадсько-регіональний конгломерат з домінацією владних структур трьох мовних громад і комун. Центральна влада зберігає за собою лише право встановлення узагальнюючих нормативів типу строків навчання і необхідного мінімуму навчальних годин. Кожний навчальний заклад довільної приналежності автономний у вирішенні багатьох питань своєї діяльності.

У Бельгії співіснують і змагаються між собою «вільні» навчальні заклади, що належать приватним особам чи групам населення, та «офіційні», утворені державою чи керовані нижчими ланками її владних структур. Всі визнані й атестовані навчальні заклади фінансуються з держбюджету незалежно від їх приналежності. Створена у вигляді спеціалізованих комісій система контролю рівня навчання і забезпечення адекватності дипломів і посвідчень, які вони дають випускникам.

«Свобода» заснування закладів вищої освіти приводить до існування мережі «абсолютно вільних» навчальних закладів, які не визнаються і не субсидуються офіційними структурами держави і громад.

У Бельгії дорога система освіти, що поглинає понад 6 % валового національного продукту. Серед найвищих у світі не тільки цей показник, але й рівень охоплення населення всіма видами освіти: 100% для дошкільної й обов'язкової, близько 45% – всіма формами вищої і неперервної

Бельгія має одну з найтриваліших у світі обов'язкову і безкоштовну освіту. Втім, з її дванадцяти років три останні молодь може (за своїм бажанням) вчитися неповний час, поєднуючи школу з працею чи учнівством на підприємствах і установах.

Термін «бінарність» у застосуванні до бельгійської системи вищої освіти має навіть ширше застосування, аніж для решти країн, де він означає співіснування традиційної університетської та новітньої неуніверситетської форм навчання. У Бельгії дійсно «бінарними» є університети, які знаходяться на «мовному» кордоні, бо вони повністю поділені на строго симетричні й однаково названі франко і голландськомовні частини.

«Повний» бельгійський університет у числі своїх факультетів зобов'язаний мати наступні п'ять: медичний, прикладних наук, природничих наук, юридичний, філософії і гуманітарних наук. Всі наявні університети мають значно більше факультетів і надають вищу освіту високої якості з усіма циклами, включаючи докторантуру.

Заклади з довгими неуніверситетськими програмами вчать 4 чи (рідко) 5 років і надають ті ж дипломи, що й університети, переважно в інженерних і технологічних фахах. Вони не мають докторантури і не повинні вести наукову роботу так активно, як університети.

Численні заклади з коротким навчанням мають програми тривалістю 2-4 роки, присуджуючи фахові дипломи, які не дають права на вступ до докторантури. У цій групі деякі школи бізнесу та підготовки фахівців з інформаційних технологій користуються світовою славою.

10.2. Особливості функціонування закладів вищої освіти

Навчальний рік у вищій школі розпочинається у другій половині вересня і триває 30 тижнів, поділяється на два семестри, які у січні та червні закінчуються екзаменаційними сесіями. Переведення на наступний курс відбувається лише за результатами цих екзаменів, які охоплюють програму всього року. У випадку невдач доводиться повторювати навчальний рік. Така доля мало не третини тих, хто все ж добирається до диплома.

У фламандських закладах вищої освіти навчальний рік розрахований на 1 800 годин аудиторних, практичних і самостійних видів праці студента, або 60 одиниць.

Шкала оцінювання 20-бальна (20 – максимум) з прохідним балом – 10.

У франкомовній зоні використовується рейтингова шкала у %: найвища оцінка – 90% (з найбільшою відзнакою). Далі йдуть 80% (з великою відзнакою), 70% – з відзнакою; 60% – прохідна оцінка, менше 60% – незадовільно.

Бельгія належить до країн з відносно високим відсотком студентів-іноземців. Чимало й учнів, які прибули з-за кордону. Загальними проблемами з питань міждержавного обміну займаються два міністерства освіти внутрішнього та зовнішнього напрямків.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Гентська консерваторія, Королівська консерваторія в Брюсселі, Льєзька королівська консерваторія, Антверпенський університет та інші.

11. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЮ

11.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

11.2. Реформа освітньої галузі країни

11.3. Проблеми розвитку системи вищої освіти

11.4. Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти

11.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

Сучасна система освіти в КНР має ряд специфічних рис, якщо порівнювати її із зарубіжними аналогами. Так, на відміну від ще одного азіатського велетня – Індії, Китай є країною з високим і швидко зростаючим рівнем письменності населення, у тому числі селянського (становлячого основну масу населення в обох країнах). Неграмотними в Китаї залишаються лише 15–17 % дорослого населення (47 % в Індії, 61 % в Бангладеш, 59 % в Пакистані, 27 % в Ірані, 17 % в Туреччині, 15 % в Індонезії). Ще краще у КНР інший важливий індикатор – частка неграмотних жінок у віковій групі 15–24 року. Він показує ефективність боротьби з неписьменністю за останні двадцять років і побічно свідчить про положення жінок в сім'ї і суспільстві. В Китаї вказаний показник складає всього 4 %. Цей же індикатор досягає 44 % в Індії, 63 % в Бангладеш, 61 % в Пакистані, 10 % в Ірані, 8 % в Туреччині, 4 % в Індонезії.

Заслуговує схвалення досвід Китайської Народної Республіки, яка, маючи в 1950 – 1870-х рр. систему освіти, аналогічну СРСР, зробила суттєвий прорив на початку XXI ст. Нині вже 23 університети входять до 500 найліпших вищих навчальних закладів світу рейтингу *ARWU*. За кількістю таких університетів країна займає в ньому IV місце, поступаючись лише США, Англії та Німеччині. В рейтингу *QS-2011* 3 китайських університети ввійшли до списку 100 найліпших університетів світу. Китай з країни-реципієнта освітніх послуг стрімко перетворюється на донора. У 2010 р. в Китаї

навчалися майже 265 тис. іноземних студентів зі 180 країн світу, і, за розрахунками влади країни, у 2020 р. у китайських вишах навчатиметься вже 500 тис. іноземців. Це свідчить, що на світовому ринку освітніх послуг з'явився новий сильний гравець, який претендує на переділ цього ринку.

11.2. Реформа освітньої галузі країни

Реформа розпочалась в 1993 р., загалом та в питанні підготовки кадрів. Реформа, метою якої було створення сучасної диверсифікованої системи освіти, що відповідала б потребам модернізації країни та її соціально–економічного розвитку, передбачала:

- створення на базі середньої освіти дворічних коледжів і професійних шкіл у галузі не університетської вищої освіти;
- широку диверсифікацію навчальних закладів для розмежування функцій центрального уряду і місцевих органів влади на рівні провінцій, районів, муніципалітетів;
- надання вишам широкої автономії в усіх галузях діяльності; перехід на багато–джерельне фінансування освіти за збереження провідної ролі державного бюджету;
- відмову від розподілу випускників вишів (розподіл збережено тільки для випускників педагогічних спеціальностей і невеликої кількості інших) і перехід до вільного працевлаштування на ринку праці;
- надання права на створення недержавних вишів (приватних, змішаних, з участю закордонних спонсорів тощо);
- визнання значення досвіду інших країн у царині освіти, зміни в політиці виїзду за рубіж китайських студентів на навчання чи з метою наукових досліджень і вжиття заходів для їх повернення на Батьківщину;
- відмову від твердих централізованих методів управління.

Нові заклади вищої освіти згідно із Законом про освіту засновує Державна комісія з освіти після експертизи Національного комітету з оцінювання вишів, що спрямовано насамперед на зміну системи найму персоналу та його розподілу на посади (введено систему відповідальності на займаній посаді і конкретну систему найму для викладачів та іншого персоналу з різною оплатою праці залежно від результатів роботи). Новим стало загальнодержавне планування прийому студентів. Змінено концепцію освіти, оновлено її зміст,

переглянуто навчальні плани й програми відповідно до останніх досягнень науки, техніки, культури й реальних потреб модернізації економіки країни. Поставлено завдання поступово нарощувати державне фінансування освіти. При цьому передбачено: темпи зростання асигнувань із держбюджету мають перевищити темпи зростання витрат на освіту в розрахунку на одного студента; збільшення плати за необов'язкове навчання і введення місцевих податків для фінансування вишів; розвиток масової вищої освіти завдяки її диверсифікації та оновленню.

Зміни в галузі освіти внаслідок впровадження з 1995 р. Проекту «211», який передбачав міжнародне співробітництво і кооперацію в навчальній і науково–дослідницькій діяльності, заохочення підприємців вкладати кошти в освіту, зокрема для створення мережі, що об'єднала освітню й дослідницьку мережі Китаю, Систему бібліотечної й документаційної підтримки, Систему спільного використання сучасного обладнання і апаратури, створило б умови для викладачів і студентів одержувати інформацію з будь-якого вишу країни і стало б основою для розвитку співробітництва китайських закладів вищої освіти з закладами інших країн. Вона відзначає новий етап у розвитку освітньої системи країни, що розпочався в 1998 р., коли Генсек КПК поставив завдання створити до 2020 р. 100 університетів світового рівня. Згідно з Проектом «985» підібрано 10 елітних вишів, які одержали додаткові гранти (до 1,25 млрд. дол. на рік) на розвиток наукових центрів, придбання нового обладнання, проведення міжнародних конференцій і участь китайських учених у них, залучення до викладання в китайських університетах зарубіжних учених, на спільні навчальні програми з іноземними закладами вищої освіти тощо. У 2004 р. Проект було розвинуто: до нього приєднано ще 36 університетів, введено плату й залучено банківські позики, у результаті реформ досягнуто позитивних результатів: зросла кількість університетів і водночас дрібні було об'єднано у великі навчальні заклади, організовані на зразок американських вишів з метою перетворення їх на дослідницькі заклади світового рівня: зросла кількість студентів і аспірантів, останні роки в Китаї все активніше застосовують методи управління закладами вищої освіти властиві підприємництву, що дає змогу зробити управлінську модель більш гнучкою та пристосувати програми й навчальні курси до попиту.

Починаючи з 1978 р., уряд країни надає допомогу тим, хто хоче

одержати освіту за рубежом. Утім тут є негатив: 70–80 % китайців не повертається на Батьківщину, тому останнім часом чисельність студентів, які навчаються за кордоном знижується. На це впливають також і такі чинники, як дешевше навчання та поліпшення якості освіти в країні.

У післядипломній освіті в царині досліджень, було вкладено великі кошти: з 1978 до 2004 р. вони виростили з 660 млн. до 14,6 млрд. дол.

В успішному реформуванні вищої освіти Китаю роль відіграє допомога ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій (Світовий банк).

У 1985 р. було ухвалено рішення ЦК КПК «Про реформу структури вищої освіти», в якому було поставлено два завдання: задоволення всезростаючої потреби народного господарства у спеціалістах вузького профілю і підготовка висококваліфікованих спеціалістів, орієнтованих на потреби модернізації країни (щорічно збільшувати кількість студентів на 10 %), збільшувати кількість державних і недержавних вишів. У результаті цієї реформи на кінець 2005 р. в країні налічувалося 3000 вишів; показник кількості студентів вишів згідно з Планом розвитку освіти на 10–ту п'ятирічку і на період до 2010 р. (15 %) було перевищено вже у 2003 р. (17 %), а у 2008 р. він досяг 23 %. Та попри успіхи реформи, поки що питома вага людей з вищою освітою незначна: у 2000 р. серед вікової групи 25–64 роки її мали тільки 5,2 %.

Згідно з Програмою–211. Завдання модернізації системи вищої освіти, яку визначила ця програма, – студенти мають не тільки одержувати уявлення про останні наукові досягнення з дисциплін, які вони вивчають, але й набувати практичних умінь, завдяки яким вони могли б відразу по закінченні вишу працювати за спеціальністю.

11.3. Проблеми розвитку системи вищої освіти

– брак інвестицій у вищу освіту: в структурі державних витрат на освіту асигнування на вищу освіту становлять тільки 24 %, і вони не зростатимуть найближчим часом, оскільки тепер пріоритетом для держави є охоплення дітей сільських районів обов'язковою шкільною освітою, а виші вичерпали кредит довіри банків:

– плата за навчання досягла свого найвищого рівня (її зростання може призвести до соціальних протестів);

- невідповідність якості й кількості підготовлених кадрів потребам національного ринку праці;
- географічний дисбаланс;
- зростання безробіття серед людей з вищою освітою;
- неефективна система управління вишами: вищою освітою керує величезна адміністративна система, тому ректори університетів поводяться як чиновники, а не як організатори–педагоги, вчені;
- роздутість штатів, низька ефективність, заорганізованість; роздробленість, відомча відокремленість, вузькість спеціалізацій, дублювання профілів вишів і спеціальностей на нижчому рівні, неузгодженість між навчанням, науковими дослідженнями й виробництвом тощо.

Китай, який у 1995/96 н. р. був лише найбільшим користувачем освітніх послуг (1 % світового контингенту іноземних студентів), перетворився на одного з лідерів міжнародної освіти. Скажімо, нині вдвічі випереджає Росію за загальним числом іноземних студентів. Із 1949 до 2010 р. загальна чисельність іноземців, що навчалися в Китаї, перевищила 1,7 млн. осіб. За середньостроковою й довгостроковою програмами реформування й розвитку національної освіти на 2010–2020 рр. кількість іноземних студентів, стажерів, аспірантів і докторантів у КНР сягне 500 тис. осіб, а студентів–іноземців становитиме 1,4% (у 2009 р. 0,8 %). Усе це свідчить про досягнення Китаю з експортування освітніх послуг.

Відбулося кількісне зростання вишів у Китаї і вдосконалення архітектури освітньої системи (з 1996 р. по 2000 р. 387 вишів через злиття та об'єднання було перетворено на 212, а 169 закладів для дорослих – на 20 великих вишів; понад 100 державних вишів, серед них Пекінський, Фуданський, або Шанхайський, Нанькайський, або Таньцзинський, університети визначено як базові). Підвищення якості навчання у ВНЗ і заходи уряду, спрямовані на досягнення цієї мети;

Статистичні дані про кількість вишів (у 1949 р. – 205, на початку XXI ст. – 3000) та чисельність тих, хто в них навчається;

Види вищої освіти: курси зі спеціальними навчальними програмами (2–3 роки навчання); бакалаврат (4–5 років); магістратура (додатково 2–3 роки навчання), підготовка на доктора наук (український відповідник – кандидат наук).

Управління вищою освітою (зокрема на дворівневу систему відповідальності: центральний уряд відповідає за розроблення

концепцій і загальне планування, курирує низку вишів національного значення; на провінційному рівні формують плани розвитку освіти, забезпечують безпосереднє фінансування вишів та інші освітні послуги), фінансування галузі (структуру бюджету), зміни, спрямовані на поліпшення управління й фінансування (заплановано збільшити державні фінансові витрати на освіту до 4 % ВВП країни, надання вишам прав і свобод у пошуку позабюджетних джерел фінансування) згідно з проектами «211» та «985».

11.4. Особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти

Білету для іспитів складають не виші, а Міносвіти або його органи на місцях які визначають і правила прийому студентів;

– для обдарованих дітей і дітей–сиріт діє система пільг; урахування середнього бала атестата, а також результатів тестового випробування, яке проводиться країні в один день;

До університетів мають право вступати лише особи, що набрали найбільшу, а не мінімально потрібну, як в Україні, кількість балів; до провідних інститутів – ті, котрі набрали високу кількість балів; до провінційних інститутів – усі, хто набрав мінімально потрібну кількість балів (так забезпечується мотивація до сумлінного навчання в середній школі, а також створюються важелі підтримки якості відбору абітурієнтів).

Позитивним, є те, що: майже 85 % випускників вишів обирають роботу за фахом (один вищих показників у світі); наявність мережі закладів із перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу (такими формами навчання охоплено понад 12 млн. осіб), можливість навчатися за кордоном (зокрема в Україні навчається 4,3 тис. китайських студентів. всі університети мають високий рівень наукової та інноваційної діяльності, окремі з них є засновниками майже 200 технопарків і технополісів.

У країні практикують так зване професійне стажування, яке передбачає: виконання більшого обсягу роботи та навчання навичок управлінської або технологічної діяльності, участь роботодавців у модернізації навчального процесу; впроваджують програми раннього виявлення й підтримки талановитих учнів, студентів, молодих учених та інших; гарантують заробітну плату і умови побуту та праці тим талановитим молодим фахівцям, що повертаються з–за кордону після навчання.

Науковець Н. М. Джгун, розглядаючи особливості підготовки

майбутніх учителів до виховної роботи, та Лу Шаньшань, висвітлюючи підготовку вчителів початкової школи [5], констатують традиційно високий соціальний статус учителя (починаючи ще з часів Конфуція), що позитивно впливає на розвиток вищої педагогічної освіти в КНР. Держава створює умови і для підвищення кваліфікації вчителів: поширення курсів перепідготовки в інститутах удосконалення та інститутах підвищення кваліфікації, проведення кваліфікаційних іспитів, підвищення рівня зарплати, поширення системи найму за контрактом тощо.

Перебудова китайської педагогічної освіти пов'язана із запрошенням іноземних викладачів для роботи в китайських педагогічних закладів вищої освіти. Педагогічні китайські виші, як і інші, обмінюються викладачами російської, української, китайської, англійської, французької мов, художниками, музикантами, хореографами та ін. Автори вказують і на негативні явища, серед них: надмірну ідеологічну спрямованість освітнього процесу, нерівномірне розташування педагогічних вишів по країні, їхнє відставання від технічних за матеріально–технічним забезпеченням навчального процесу.

Як бачимо, стан вищої освіти Китаю загалом, починаючи з другої половини минулого століття й до наших днів, та стан підготовки фахівців різних спеціальностей відзначається позитивними змінами в галузі, попри певні прорахунки в її модернізації, що може бути не тільки цікавим для українських освітян, таким, що варто запозичити.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Пекінський, Циньхуа, Нанкінській, Фуданьській, Чжуншаньській університети тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні досягнення реформи освітньої галузі.
2. Охарактеризуйте особливості вступної кампанії до закладів вищої освіти.
3. Назвіть найкращі заклади вищої освіти країни

Список використаних джерел:

1. Гала С. В. Функціонування системи вищої освіти Китаю: аналіз досвіду. [Електронний ресурс] / С. В. Гала // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 72–77. – Режим доступу: http://nbuv.gov.Ua/ape_2012_9_9.pdf 1.

2. Котельнікова Н. М. Система післядипломної освіти вчителів у Китаї : автореф. дис. ...канд. пед. Котельнікова Надія Миколаївна ; Луган. нац. ун–т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2012. – 20 с.

3. Кучай Т. П. Освіта Китаю та її роль у підготовці висококваліфікованих фахівців / Т. П. Кучай // Вісн. Черкас. ун–ту. Сер. : Пед. науки. – 2013. – № 1. – С. 46–47.

4. Ленський П. Реформа вищої освіти в Китайській Народній Республіці: проблеми фінансування та і пня // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7, ч. 2. – С. 146–152.

5. Лу Шаньшань. Підготовка вчителів початкової школи в Китайській Народній Республіці : автореф. Дис.канд. пед. наук / Лу Шаньшань ; Харків, нац. пед. ун–т. – Х., 2012. – 20 с.

12. ВИЩА ОСВІТА ФІНЛЯНДІЇ

12.1. Становлення та розвиток системи освіти

12.2. Загальна характеристика закладів вищої освіти

12.3. Основні освітні кваліфікації

12.1. Становлення та розвиток системи освіти

Вища освіта Фінляндії досить складна і має університетський та неуніверситетський сектори.

Існуюча сьогодні система вищої і професійної освіти Фінляндії по-справжньому почала формуватися лише в шестидесятих роках минулого століття. Перший фінський вищий учбовий заклад – Королівська академія в Турку – з’явилася в 1640 році, коли Фінляндія була частиною Шведського королівства. В 1828 році університет «переїхав» в Хельсінкі і був названий на честь російського царя Олександра І. Тільки на початку ХХ століття було відкрито ще два вузи – Технологічний університет і Школа економіки і управління.

У Фінляндії 20 університетів: 10 багатопрофільних університетів, 3 політехнічних, 3 школи економіки і управління торговельно–промисловою діяльністю, а також 4 академії мистецтв. Всі з вказаних закладів ведуть наукові дослідження і присуджують докторські дипломи. Легко порахувати, що у Фінляндії один університет припадає на 0,5 млн. мешканців.

Неуніверситетський сектор післясередньої освіти Фінляндії серйозно перебудовується з метою підвищення ефективності та якості навчання. Всю цю групу часто називали «професійні інститути» (чи «коледжі»), але рівень навчання в них дуже поступався вимогам

вищої освіти. Їхнім випускникам доводилося розпочинати університетські програми з першого курсу. Для виправлення цього недоліку міністерство освіти планує перетворити профінститути на вищі заклади типу тих, які існують у Німеччині чи Нідерландах.

12.2. Загальна характеристика закладів вищої освіти

Діяльність закладів університетського сектора визначається законодавством. Вони мають чималу автономію і фінансуються з бюджету. Відповідальність за їх роботу покладено на міністерство освіти. Навчання обов'язково поєднується з науковими дослідженнями, консультаційними та експертними послугами, курсами перепідготовки чи освіти дорослого населення («відкритими курсами»).

Неуніверситетський сектор невдовзі включатиме лише нові політехнічні інститути АМК/УН (ammattikorkeakoulut / yrkeshogskolor) (чи «політехнічні вищі школи»), частина яких недержавні. Диплом АМК/УН має професійне наповнення і дає право на виконання досить високих фахових функцій.

Вища освіта поділяється на два типи навчання: політехнічне (АМК/УН), університетське.

Політехнічна освіта є більш орієнтованою на практику, підготовку професіоналів для посад, що вимагають великої майстерності і знань, тоді як університетська освіта, як правило, орієнтована на дослідницьку роботу і забезпечує навчання на основі цього.

Для вступу у фінські заклади університетського рівня громадяни країни повинні успішно скласти випускні іспити (matriculation) у гімназіях чи сучасних закладах вищої профосвіти і мати не менше 12 років денного навчання. Офіційно визнаються міжнародний та європейський бакалаврат, атестат про випускні іспити у ФРН тощо. У країні вважають, що до 10 % зарахованих мають бути дорослими, яких слід брати і без matriculation, тому проводяться дослідження зі створення хорошої системи відбору таких кандидатів.

Процес зарахування контролюють самі вищі заклади освіти, тому вимоги для різних дисциплін аж надто різноманітні навіть в одному й тому ж університеті. Державні квоти місць існують для всіх фахів. Абітурієнти подають документи до кількох закладів, конкурси чималі, з приблизно 40 000 щорічних вступників на успіх розраховує

приблизно половина. Щорічний набір в університетські заклади становить 18–19 тисяч осіб.

Навчання у фінських вищих навчальних закладах повністю безкоштовне. Навчальний рік поділяється на 2 семестри і триває з вересня до червня. У нових політехнічних інститутах він може розпочинатися з серпня. Підрахунки навчального навантаження і засвоєного виконуються тільки у «кредитах». Один кредит відповідає приблизно 40 годинам роботи студента у внз та поза ним. Кожен рік навчання відповідає 40 кредитам. Для отримання диплома слід мати від 140 до 250 кредитів.

Одержання найнижчих вчених ступенів (звичайно їх називають *kandidaatti*) вимагає 120 кредитів, і, звичайно, навчання триває 3 роки; отримання більш високих вчених ступенів (звичайно їх називають *masteri*) вимагає вже 160–180 кредитів, що означає 5 років денного навчання.

Університети також надають ступінь, який одержують випускники університету (*lisenziatti*/ ліценціат).

Цікавою особливістю фінської вищої освіти є система «літніх університетів» (21 по всій країні), де найздібніші зі студентів можуть добирати кредити і прискорити закінчення навчання у закладі.

Екзамени проводяться традиційним способом, шкала оцінок звична для нас 5–бальна (1 – найнижча). Остання урядова програма передбачає створення новітньої системи належного оцінювання знань учнів і студентів, для чого на кошти бюджету створений новий орган – Рада з оцінювання у вищій освіті.

З часу введення неуніверситетського сектора у вищій освіті 1990 року всі вищі технічні навчальні заклади поступово були перетворені в політехнічні (АМК). Вчений ступінь в такому навчальному закладі вимагає 140–180 кредитів, залежно від галузі навчання, і повний курс навчання складає від 3,5 до 4,5 років. Навчальні заняття включають основні і професійні, додаткові заняття і практичну роботу з метою розвитку професійних навиків, а крім того, ще і науково–дослідний проект. Ступені можна отримати в таких галузях: природні ресурси, технології і комунікації, бізнес і управління, туризм, постачання і управління, охорона здоров'я і система соціального забезпечення, культура і гуманітарні науки, і освіта.

Підготовка в університетських вищих навчальних закладах ведеться за 12 профілями. Деталі змісту та методів обирають самі

заклади. Всі дисципліни поділяються на три великі групи: загальні (сумарно 15 кредитів і більше); предмети фаху (50 % всього обсягу часу); поглиблене навчання (1/4 обсягу), яке включає наукові дослідження і написання магістерських тез (дипломної роботи).

12.3. Основні освітні кваліфікації

Охарактеризуємо загальну структуру фінських освітніх кваліфікацій. Навчання передбачає 4 стадії з основними дипломами АК; К і L; L; Т. АК – найнижчий академічний диплом з частини фахів, кількість яких має розширюватися; К – кандидат для більшості профілів та L – ліценціат у медицині – основні види дипломів повної вищої освіти після програми 5–6 років. Є також додаткові види дипломів: А – архітектора; DI – дипломованого інженера, Р – провізора; Е – економіста тощо. Диплом АК (отримання після 120 кредитів) самі фіни вважають аналогом бакалаврського. Дипломи 6–річного навчання фінських вищих закладах освіти досягають магістерського рівня у міжнародному вимірі. Залежно від фаху вони вимагають 160–250 кредитів, тому дипломи К і L отримують після 6, рідше – 5 років денного навчання.

Третя стадія складається з навчання для отримання академічного рівня ліценціата, який раніше був умовою допуску до докторських студій (четверта стадія) і отримання диплома Т. Ця система переглядається з наміром спростити і скоротити доступ до докторату і перетворити диплом L на фаховий, документ про поглиблену спеціалізацію (існуючу систему для медичних фахів перенести на решту профілів).

Перший етап: ступінь бакалавра. Здобуття найнижчого навчального ступеня (kandidaatti/kandidat) вимагає мінімум 120 кредитів і щонайменше 3 роки навчання. Навчання включає основні предмети і перехідні предмети, які необхідні для головної галузі освіти, дисертацію бакалавра.

Другий етап: ступінь магістра. Більш високі навчальні ступені вже мають на увазі мінімум 160 кредитів або низький навчальний ступінь плюс 40–60 кредитів, а також успішне представлення дисертації Майстра. Навчання, звичайно, повне, денне, і триває щонайменше 5 років для тих, у кого немає низького ступеня, і 2 роки для тих, у кого вже є низький ступінь.

З часів реформи системи щодо здобуття вчених ступенів, яка проводилася в 1990–і роки, вищі навчальні ступені називаються

maisteri / magister (магістр). Інші ступені рівня Майстра наступні: diplomi-insinoori / diplomingenjor в галузі інженерного мистецтва (машинобудування); arkkitehti / arkitekt (архітектор) і maisema-arkkitehti / landskapsarkitekt (архітектор з ландшафту) в галузі архітектури; upseeri / officer і yleisesikuntaupseeri / generalstabsofficer в галузі оборони; і proviisori / provisor (провізор) в галузі фармацевтики. В галузі юриспруденції ступінь називається kandidaati / kandidat (кандидат).

Третій етап: ступінь доктора. Студенти можуть подати заяви на навчання за програмами для здобуття ступеня доктора після завершення навчання після здобуття попереднього навчального ступеня (магістр). У більшості галузей можна одержати (за бажанням) ступінь ліценціат. Ліценціат передбачає, звичайно, приблизно 2 роки денного навчання плюс попередній (більш низька) вчений ступінь. Навчання для одержання ступеня доктора (tohtori/doktor), звичайно, передбачає 4 роки денного навчання плюс попередній вчений ступінь або ж 2 роки навчання плюс ліценціат і складається з теорії (навчання з предметів) і підготовки докторської дисертації.

Заочна вища освіта. Відкрите університетське навчання організовано центрами з продовження освіти при університетах відповідно до університетських програм. Формальних на вчальних вимог не існує. Відкрите навчання не дає ступенів, але якщо студенти закінчують цикл навчання, який дає 60 кредитів, то вони можуть подавати заявку на навчання у відповідних університетах.

Термін «студент–іноземець» звичайно застосовується до всіх студентів, незалежно від національності або їх рідної мови, – тобто, до тих, хто закінчив який–небудь середній учбовий заклад в будь–якій іншій країні, окрім Фінляндії. Навчання проводиться, як правило, фінською мовою, тому для студентів–іноземців однією з основних вимог є знання мови. Навчання для іноземних студентів, як і для громадян Фінляндії, є безкоштовним.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Університет Міккелі Політехнік в м. Хельсінкі, Вища школа оборони та інші.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте становлення та розвиток системи вищої освіти.
2. Охарактеризуйте основні освітні кваліфікації.
3. Назвіть найкращі заклади вищої освіти країни

Список використаних джерел:

1. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.

2. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

13. ВИЩА ОСВІТА АВСТРАЛІЇ

13.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

13.2. Навчання студентів іноземців

13.3. Досягнення системи вищої освіти

13.1. Загальна характеристика системи вищої освіти

Після закінчення середньої школи є можливість здобути університетську або професійну освіту, яка за останні 15 років зазнала значних змін. Система вищої освіти Австралії побудована за принципами британської моделі та відповідає сьогодні міжнародним стандартам якості. В Австралії сьогодні є 40 державних університетів (з них деякі були перетворені на університети тільки в кінці 1980–х років) і три приватних університети. Державні університети фінансуються федеральним урядом відповідно до визнаного наукового профілю.

З 1984 по 1988 рр. студенти австралійських університетів не вносили плату за навчання. З 1989 р. була введена система платної вищої освіти, за якою студенти вносили плату за весь курс навчання (яка насправді покривала лише частину фактичних витрат). Цю суму можна було внести відразу або після закінчення університету виплачувати частинами із заробітної плати, коли вона перевищить 21 334 австрал. дол. на рік. Станом на 2009 р., розмір цієї плати становив 3409 австрал. дол. на рік за курси гуманітарних, суспільних і педагогічних наук, 4855 австрал. дол. на рік за курси технічних наук, комп'ютерної технології і підприємництва і 5482 австрал. дол. на рік за курси юриспруденції, медицини, стоматології і ветеринарії.

У 2006 р. в університетах Австралії навчалось 630 тис. чоловік, з них 72% (458 тис.) з метою отримання диплома бакалавра. Тривалість навчання коливається від трьох років для отримання ступеня

бакалавра наук або мистецтв до шести років для отримання диплома лікаря або хірурга.

Університети Мельбурнський, Квінслендський і Нової Англії надають заочну освіту по деяких спеціальностях. Зростання вартості навчання призвело до раціоналізації відбору абітурієнтів і високих конкурсів при вступі до таких престижних університетів, як Сіднейський, Мельбурнський і Австралійський національний.

Університети Австралії займають провідні позиції в Тихоокеанському регіоні, їх дипломи признаються у всьому світі. У університетах країни навчається більше 680 тис. студентів. Перелік тільки бакалаврських програм включає більше 2000 позицій.

Найбільший вибір державних і приватних учбових закладів пропонують Сідней і Мельбурн, два найкрупніші міста країни. У одному тільки Сідней і його передмістях розташовано 6 університетів. Що стосується спеціальностей, то, наприклад, тільки один UNSW пропонує більше 75 різних програм в області дизайну. Навчання на ступінь бакалавра в Австралії займає три (ординарний ступінь) або чотири (почесний ступінь) роки. Деякі області – медицина, стоматологія, інженерні науки – припускають триваліший термін навчання – від 4 до 6 років.

Ступінь доктора наук (PHD) – найвища академічна кваліфікація – присуджується після глибокого вивчення теоретичного курсу і виконання науково-дослідної роботи. Всі разом, включаючи дослідження, займають 3 роки.

Особливість австралійської системи вищої освіти – розвинений сектор дистанційних програм: 10 з кожних 100 австралійських студентів отримують знання, не покидаючи будинку.

13.2. Навчання студентів іноземців

Якщо в США і Великобританії завжди бажали вчитися студенти з інших країн, то Австралія активно включилася в конкурентну боротьбу за іноземців з кінця 80-х років. У 1987 в австралійських закладів вищої освіти нараховувалося лише 7 800 студентів, а через п'ятнадцять років їх кількість наблизилась до 190 000, що і вивело державу на третю позицію в світі. Сьогодні в національних закладах вищої освіти Австралії навчаються 2,4 млн. студентів, кожний п'ятий із них – іноземець. Таким чином, тут спостерігається найбільш високе співвідношення між загальною кількістю студентів ВНЗ та зарубіжними слухачами у порівнянні з іншими англомовними

країнами. Як вважають аналітики, кількість іноземних студентів, які бажають отримати освіту в Австралії, збільшиться до 2025 року в дев'ять разів. На долю цієї держави прийдеться не менш ніж 996 000 студентів(майже 20 % від усіх англomовних країн), з яких 560 000 будуть навчатися у закладах вищої освіти. Слід зазначити, що студенти–іноземці не лише приносять додатковий прибуток, а також поповнюють дефіцит кваліфікованої робочої сили. Студенти–іноземці також значно впливають на збереження конкурентоспроможності національних закладів вищої освіти, і підштовхують їх до покращення якості викладання, розширення науково–дослідної бази, розробки принципово нових освітніх курсів при уніфікації виміру успішності студентів (кредитів) і забезпеченні можливості переходу з одного закладу вищої освіти до іншого без затрат на додаткове навчання.

13.3. Досягнення системи вищої освіти

Вища освіта, отримана в Австралії, є однією з найкращих у світі сьогодні, вона надає змістовний базис для подальшої самореалізації особистості та працевлаштування в країнах світу. У 2004 році освіта як експортна індустрія принесла Австралії 4,2 млрд. австралійських доларів, або половину від аналогічних доходів США. Однак, у порівнянні з США, де проживає 240 млн. людей, населення Австралії не перевищує 20 млн. чол. Як експортна стаття, освіта іде на рівні продажу пшениці і дає Австралії доходів більше, ніж традиційна торгівля вовною. За прогнозами спеціалістів до 2025 року цей сектор економіки принесе до казни держави не менше ніж 38 млрд. австралійських доларів і вийде на перше місце за прибутковістю серед індустрії сервісу, залишаючи позаду навіть туризм.

Сьогодні Австралія – це індустріально–аграрна країна з високим рівнем розвитку ринкової економіки, яка стрімко прагне ввірватися у десятку найрозвиненіших країн світу та за багатьма показниками Австралія вже складає конкуренцію таким країнам як США, Канада, Німеччина та Франція.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Австралійський національний університет, університет Мельбурну, Університет західної Австралії, Університет Сіднею та інші.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте становлення та розвиток системи вищої освіти.

2. Охарактеризуйте основні здобутки системи вищої освіти.
3. Назвіть найкращі заклади вищої освіти країни.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ППК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
2. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

14. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ РОСІЇ

- 14.1. Формування системи вищої освіти
- 14.2. Доступ громадян до освіти
- 14.3. Навчання студентів іноземців

14.1. Формування системи вищої освіти

Минуле і сучасне вищої освіти. З історичних причин найстаріші заклади освіти Росії з'явилися у народів периферії імперії, а перші школи на території метрополії датуються Х–ХІ сторіччями (Псков і Новгород). Лише в 1687р. у Москві постав заклад вищої освіти – Слов'яно–греко–латинська академія. Потужний розвиток вищої освіти завдяки запрошенню великої кількості викладачів і науковців з Європи припадає на час царювання Петра І, коли за короткий період (1701–1716) виникло кілька вищих навчальних закладів (медичних, пушкарських, навігаційних, морських, інженерних тощо). Московський університет, що істотно випереджає інші університети країни, був організований зусиллями М. Ломоносова в 1755 р.

Формування системи вищої освіти. Централізовану багаторівневу систему освіти в Росії було створено у ХІХ сторіччі, а її реформування та розширення припало на його другу половину і початок ХХ ст., коли в різних містах імперії виникло понад сто класичних і технічних університетів, закладів інших профілів (військових і педагогічних інститутів тощо).

Росія проголосила свою незалежність у серпні 1991 р. У спадок вона отримала специфічну багаторівневу систему освіти СРСР, кращі часи якої припали на перші два десятиріччя після Другої світової

війни, коли вона визнано входила у трійку кращих у світі як за рівнем охоплення молоді, так і за змістом та якістю навчання. Головні недоліки радянської системи освіти пов'язані з поєднанням надмірної централізації з екстремістською ідеологією та з «залишковим» фінансуванням освіти і неувагою до підтримки викладачів усіх рівнів.

У Росії налічується 541 цивільний і 89 військових закладів вищої освіти; у недержавному секторі приватних і муніципальних ліцензованих закладів – 225 університетів, академій, інститутів, коледжів, тому загальна кількість студентів у Росії перевищила 3 млн. з навчанням за 89 напрямками і понад 400 спеціальностями. Практично сформувалася триступенева структура вищої освіти, відбувся перерозподіл потоків студентів зі зростанням контингенту на економічних і більшій частині гуманітарних спеціальностей. Дуже мало змінилася середня освіта і система допуску до ВНЗ.

Правову базу вищої освіти заклав Закон про освіту 1996 р. і декілька президентських указів.

14.2. Доступ громадян до освіти

Для отримання права навчатися у закладі вищої освіти необхідно мати атестат за 11-річну загальноосвітню школу чи диплом середніх проф. – і техшкіл, еквівалентний у доступі до вищої освіти шкільному атестату. Абсолютна більшість молоді складає конкурсні вступні іспити, програми яких встановлює Міністерство освіти з огляду на зміст предметів середньої школи і вимоги вищої освіти до рівня знань вступників. Університети та інші заклади вищої освіти достатньо автономні у проведенні вступних екзаменів (форма, кількість, введення додаткових дисциплін, час тощо) і в деталях відбору абітурієнтів. Переможці предметних олімпіад високого рівня (міжнародних і всеросійських) зараховуються в заклад за їхнім вибором без іспитів, медалісти складають один вступний екзамен (менше, ніж решта конкурентів) або проходять лише співбесіду.

Доступ на вищі рівні навчання у заклад вищої освіти також конкурсний, зазвичай, зі вступними екзаменами чи з іншими формами відбору (програми магістра, докторські студії і т. ін.).

Організація навчання, академічний рік та іспити. Як і в середній освіті, навчальний рік у ВНЗ розпочинається 1 вересня, поділяється на два семестри (або 3 в окремих закладах) і триває до червня з невеликими перервами на свята і між двома семестрами. Тижневе навантаження на студента встановлено на рівні 52–54 год., з яких до

24 припадає на аудиторні заняття; серед них домінують лекції. Крім лекцій використовуються активніші форми занять – різні види семінарів, практичні та лабораторні роботи, практика на виробництві тощо. Для самостійної роботи студенти мають недостатню кількість засобів і можливостей, оскільки сучасний обсяг державного бюджету є недостатнім. Для фінансування вищої освіти застосовуються методи самофінансування типу зарахування частини студентів з оплатою за навчання, залучення коштів приватних структур і спонсорів, отримання закордонної допомоги, наприклад, проекти Фонду Сороса (100 млн. USD) для залучення закладів вищої освіти Росії до Інтернету.

Опрацювання важливих дисциплін закінчується екзаменом чи якимось із видів тестування. Система оцінювання: найвища оцінка –5 (відмінно), 4 (добре), 3 (задовільно), якої достатньо для зарахування дисципліни, 2 (незадовільно), отримання якої не дає змогу продовжувати навчання. Менш істотні дисципліни можуть оцінюватися за двобальною шкалою: «зараховано» (викладач вважає, що студент загалом виконав вимоги) і «незараховано» (робота студента незадовільна, предмет має бути повтореним чи вивченим самостійно). Започатковано експерименти з рейтинговим оцінюванням і модульними навчальними планами.

Радянська однолінійна структура навчання у закладах вищої освіти передбачала студії упродовж 5 років (6 – для медичних спеціальностей) без проміжних стадій, державні екзамени, написання і захист дипломної роботи з отриманням (у разі успіху) документа з назвою «диплом спеціаліста», який мав і академічний (давав право вступу на докторські студії), і професійний (право виконувати певну роботу) кваліфікаційний зміст. П'ятирічні програми підготовки спеціалістів залишаються перехідною формою організації навчання у закладах вищої освіти.

Нова структура запроваджена вже половиною закладів вищої освіти і передбачає дворічну базову вищу освіту (30 % часу на природничі дисципліни і математику, 25 % – на гуманітарні) з отриманням проміжного сертифіката про неповну вищу освіту і можливістю часткової зміни напряму навчання на другому циклі тривалістю 2 роки й отриманням кваліфікації «бакалавр», програми якої містять середню кількість дисциплін спеціалізації. Якщо останніх більше, то присвоюється кваліфікація «спеціаліст».

Кращі студенти можуть продовжити навчання і стати магістрами (тривалість вищої освіти – не менше 6 років), що відкриє їм шлях до докторських студій, або отримати кваліфікацію «спеціаліста з розширеною освітою» (тривалість навчання 5 і більше років).

Заключний етап російської освіти (аспірантура) триває 2–3 роки під наглядом наукового керівника і включає виконання самостійних досліджень, написання і захист дисертаційної роботи визначеного рівня та обсягу. Триває дискусія про доцільність збереження старого звання «кандидат наук» або переходу на міжнародне – «доктор філософії» (PhD). Триваліша наукова робота та узагальнення її наслідків у більшій за обсягом дисертації зі складнішою процедурою захисту приводить до найвищого наукового звання «доктор наук» з широкими правами на особисту автономію у дослідженнях і отримання вищих посад у науковій ієрархії.

Викладачі. До складу навчального персоналу закладів вищої освіти Росії входять чотири категорії викладачів: професори, доценти, старші викладачі, асистенти. Для отримання вченого звання «професор» і відповідного диплома необхідно мати науковий ступінь «доктор наук» (у виняткових випадках за наявності визнаного наукового доробку і тривалого успішного викладання достатньо диплома кандидата наук). Професор має керувати кафедрою чи напрямом наукових досліджень і викладати якийсь профільюючий курс (дисципліну). Доцент–кандидат наук повинен читати лекції і керувати науковою роботою. Старший викладач має право читати лекції і вести інші види занять, асистент для читання лекцій повинен отримувати дозвіл керівництва факультету. Усі викладацькі посади заміщуються за конкурсом. Останнім часом відбуваються експерименти щодо контрактного зарахування.

Аудиторне навчальне навантаження викладачів у Росії істотно перевищує стандарти розвинених країн, коливаючись від 200–300 годин для професорів до 800–900 для асистентів.

Кваліфікації. Закінчення загальної середньої школи (11 років навчання) надає кваліфікацію «атестат зрілості», професійно–технічної (12 років навчання від його початку) – диплом техника чи молодшого спеціаліста. Обидва дають право вступу до російських закладів вищої освіти.

Стара п'ятирічна вища освіта надавала лише подвійну за змістом кваліфікацію «дипломованого спеціаліста», вище якої стояли

ступені (звання) кандидата і доктора наук. Нова структура передбачає чотири заключні кваліфікації за зростанням запланованої для їх отримання тривалості навчання після школи: бакалавр (4), магістр (5–6), доктор філософії (8–9), доктор наук (понад 12 років). Заклади вищої освіти можуть пропонувати програми підготовки спеціалістів двох рівнів: чотири роки (спеціаліст), п'ять і більше – спеціаліст з розширеною освітою.

Визнання закордонних кваліфікацій. Росія підписала основні конвенції Ради Європи та ЮНЕСКО про взаємовизнання дипломів, має також двосторонні угоди, інформацію про застосування яких надають російські амбасади і консульства. Ставлення до закордонних атестатів про вищу освіту досить толерантне, бо у більшості інших країн вона триваліша, ніж у Росії, Другою причиною є те, що майже всі кандидати виявляють свої знання з важливих для навчання в університетах дисциплін під час річного періоду вивчення мови і складання випускних екзаменів з мови і цих дисциплін. Офіційними органами з визнання кваліфікацій є Відділ ліцензування та акредитації Міністерства освіти, а «Инкорвуз» і «Инкоробразование» (неурядові організації) виступають проміжними органами між закладами вищої освіти і закордонними партнерами.

14.3. Навчання студентів–іноземців

До іноземців ставляться такі ж вимоги, що й до громадян Росії, за винятком випадків міждержавного обміну, коли відбір кандидатів здійснює країна–партнер. Оскільки майже всі іноземці проводять у Росії рік на мовних курсах з паралельним повторенням необхідних предметів, випускні екзамени цих курсів виконують роль вступних до університетів та інших закладів вищої освіти.

За окремими винятками все викладання проводиться російською мовою. Іноземці найчастіше проходять підготовку на 9–місячних мовних курсах у російських закладах вищої освіти. Після першої стадії вивчення мови на цих курсах викладаються і дисципліни обраного напрямку вищої освіти. Заключні екзамени є одночасно вступними до закладів вищої освіти. Формально іноземець повинен відповідати тим самим вимогам, що й російський абітурієнт.

Для доступу до першого циклу вищої освіти в Росії кандидат повинен мати посвідчення про завершену середню освіту, яке б надавало йому право вступу до університету своєї країни і визнавалося у Росії. З початку 90–х років уряд Росії запровадив

відкритість своєї вищої освіти для іноземців, які можуть індивідуально звертатися до університетів та їхніх відділів закордонного співробітництва й укласти індивідуальні контракти на отримання освіти в Росії без попередньої згоди з боку Міністерства освіти Росії. Дані про заклади та їхні програми можна знайти в амбасадах і консульствах Росії, а також у довідниках європейських організацій (як Student Handbook, що видається Радою Європи, чи Study Abroad, видання ЮНЕСКО). Кількісних обмежень на зарахування іноземців немає, хіба що їх виявиться більше, ніж число наявних місць. Для прибуття на навчання необхідно отримати візу і завчасно оплатити закладу освіти вартість річної програми.

Дуже часто, отримавши російський диплом, іноземці продовжують докторські студії у тому ж закладі вищої освіти. Для цього вони повинні виконати ті самі вимоги, що й громадяни Росії, і оплачувати за своє навчання до моменту захисту дисертації та отримання наукового звання «кандидат наук» (PhD). Наступну (докторську) дисертацію іноземці рідко виконують на території Росії. Частіше вони роблять це у своїй країні, а процедуру захисту переносять в Росію, прибуваючи у призначений термін.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Національний університет імені М. Ломоносова, Московський державний університет міжнародних відносин, Новосибірський технічний університет та інші.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте становлення та розвиток системи вищої освіти.
2. Охарактеризуйте основні освітні кваліфікації системи вищої освіти.
3. Назвіть найкращі заклади вищої освіти країни.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.
2. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

15. НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯПОНІЇ

15.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти

15.2. Сучасний стан системи вищої освіти

15.1. Становлення та розвиток системи вищої освіти

Перший на Японських островах державний університет був створений у 1877 році в Токіо. У нього на правах коледжів уключили гуманітарну і медичну школи. У формуванні університету взяв участь запрошений зі США радник по вищому утворенню Д. Мюррей. Видимо, але цій причині японська система вищого освіти із самого початку несла на собі відомий наліт американізму. До кінця XIX століття, як відомо, в американську педагогічну науку і шкільну діяльність активно впроваджувалися ідеї прагматизму. Ці ідеї переносилися й у Японію.

У Токійському університеті за прикладом США були створені чотири факультети: природничонауковий, юридичний, літературний і медичний.

Кожен факультет поділявся на секції. Так, природничонауковий факультет уключав хімічну, фізико–математичну, біологічну, інженерну і геолого–мінералогічну секції. Літературний факультет складався з двох секцій: секції історії, філософії і політики і секції китайських і японських літературних пам'ятників. Медичний факультет також мав двох секцій: лікувальну і фармакологічну. Юридичний факультет мав у своєму розпорядженні секцію юриспруденції. Навчання в університеті тривало вісім років (чотири роки в підготовчій школі і чотири роки на факультеті). У 1882 році в Токійському університеті навчалось 1862 студента.

У 1895 році почав роботу університет у Кіото. У 1907 році оголосив про початок своєї діяльності університет у Сендае, а в 1910 році – університет у Фукуока. У 1918 році зробив перший набір студентів державний університет на о. Хоккайдо (у м. Саппоро). Усього в першій чверті XX в. у Японії діяли п'ять університетів.

Науково–технічний прогрес різко підсилив потреби в персоналі вищої кваліфікації, що викликало гострий нестаток у розширенні мережі вузів, у першу чергу, звичайно, університетів. Але оскільки організація університетів була сполучена зі значними труднощами, уряд спочатку пішов по шляху форсованого збільшення числа коледжів. У повній відповідності з них вона в три рази вище. Але

оскільки найжорстокіший конкурс у країні лімітує доступ у державні університети, більшої частини молоді (чотирьом з п'яти студентів) приходиться користатися послугами приватних університетів, яких у 1975 році нараховувалося вже 296 (із загального числа 405). Абітурієнти приватних вузів, як правило, роблять вступні внески, а ставши студентами, оплачують лекції, користування навчальним устаткуванням і т. д. Самі великі внески встановлені в медичних закладах, де перший навчальний рік обходиться студенту в 7,1 млн. ієн. Така сума більш ніж у два рази перевищує річний дохід рядового японського робітника.

15.2. Сучасний стан системи вищої освіти

Сьогодні у Японії близько 600 університетів. Загальна чисельність студентів перевищує 2,5 млн. чоловік. Самими престижними державними університетами є Токійський (заснований у 1877 році, має 11 факультетів), університет Кіото (1897 рік, 10 факультетів) і університет в Осаці (1931 рік, 10 факультетів). За ними в рейтингу впливають університети Хоккайдо і Тохоку. З них найбільш відомі університети Тюо, Нихон, Васеда, Мейдзи, Токай і Кансайський університет в Осаці. Крім них є значна кількість «карликових» вищих навчальних закладів, що нараховують 200–300 студентів на 1–2 факультетах.

Університети повного циклу. Навчання продовжується 4 роки, на медичному і ветеринарному факультетах – 6 років. Після закінчення основного 4–літнього курсу навчання в університеті випускник може надійти в чи магістратуру докторантуру. Термін навчання в магістратурі в японських вузах – 2 роки. Докторантура припускає 5 років навчання. Японські вузи мають унікальний у світі інститут «студента–дослідника» – кенкюсей. Це значить, що студент, що поставив перед собою ціль одержання наукового ступеня, має можливість займатися дослідницькою роботою в обраній їм конкретної області знань протягом 6–ти місяців до 1–го академічного року.

Існують 3 основні види студентів–дослідників:

- студент, що має намір домогтися конкретного наукового результату в процесі перебування в стінах університету на додаток до основного 4–літнього освіти;
- студент, що продовжує навчання в іншому університеті

за згодою з університетом, де він проходив основний курс;

- студент–іноземець, що може бути прийнятий в університет для підготовки до здачі вступних іспитів терміном до 2–х років, але без наступного продовження свого перебування в Японії; у цьому випадку студент може повернутися додому і через якийсь час знову звернутися з запитом про в'їзду візу для надходження в університет.

Університети прискореного циклу. В університетах прискореного циклу термін навчання складає 2 роки, але для бажаючих одержати спеціальність медичної сестри термін навчання складає 3 роки. Близько 60 % студентів університетів прискореного циклу складають дівчини. Вони спеціалізуються на таких напрямках, як економіка, література, іноземні мови, педагогіка, соціальний захист. В останні роки в Японії особливою популярністю користаються суспільні науки.

Професійні коледжі. Цей вид вищої освіти в Японії орієнтований на ті, хто бажає одержати вузько технічне освіти. Термін навчання в цьому випадку не більш 3–х років.

Технічні інститути. Термін навчання в таких інститутах складає 5 років. Вони дають широку технічну підготовку своїм студентам. Випускники таких інститутів улаштовуються на роботу у фірми і дослідницькі центри, зв'язані з розробкою нової передової технології і ноу–хау. У технічних інститутах готують також фахівців торгового флоту.

Прийом іноземних студентів здійснюється на тих же підставах, що і японських абітурієнтів. Претендент повинний пред'явити документ про те, що він провчився 12 років у своїй країні; потім відучитися в коледжі, чи інституті на підготовчих курсах ще рік. Претендент повинний бути не молодше 18 років. До навчання допускаються і ті, хто здав екзамени з програмам International Baccalaureate, Abitur і ін.

Найкращі заклади вищої освіти країни: Токійський університет, Хоккайдський університет та інші.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте становлення та розвиток системи вищої освіти.
2. Охарактеризуйте типи студентів-дослідників.
3. Назвіть найкращі заклади вищої освіти країни.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія. / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К. : ПК ДСЗУ, 2011. – 312 с.

2. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне : Овід, 2012. – 352 с.

ГЛОСАРІЙ

Assessment – контроль знань.

Повний набір методів, використовуваний для визначення прогресу особи, що вчиться, в засвоєнні дисципліни (курсу) або модуля. Зазвичай ці методи включають письмовий, усний, лабораторний і практичний тест/екзамен, проект, презентацію (доповідь) із супроводжуваними документами. Контроль знань може бути проміжним (поточна атестація, самоконтроль), щоб особа, що вчиться, могла сама оцінити прогрес в засвоєнні знань, або проводиться освітньою установою, щоб встановити, чи досягла особа, що вчиться, потрібних підсумків навчання по завершенню розділу курсу або модуля (атестація – за підсумками розділу курсу, дисципліни або модуля).

Assessment Criteria – критерії оцінки контролю знань.

Опис того, що очікується від особи, що вчиться, щоб вона продемонструвала, що її знання задовольняють встановленим вимогам. Зазначені критерії зазвичай відносяться до дескрипторів циклу і/або рівня для модуля, що вивчається в рамках відповідної дисципліни.

Cohort – потік.

Група студентів що почали навчання з даної програми або курсу в одному і тому ж році.

Competences – компетенції.

Компетенції є динамічною комбінацією знань, умінь, навиків і здібностей. Формування і розвиток компетенцій є метою освітньої програми. Компетенції формуються в різних розділах курсу навчання і оцінюються на його різних стадіях. Вони можуть підрозділятися на компетенції, що відносяться до предмету навчання (професійні) і загальні компетенції (не залежні від змісту програми навчання).

Contact hour – контактні (аудиторні) години.

Період часу в 45–60 хвилин навчального процесу при безпосередньому контакті між викладачем і особою, що вчиться, або групою осіб.

Continues assessment – бально–рейтингова система оцінки знань.

Діє протягом встановленого періоду навчального процесу (наприклад, протягом семестру, навчального року) і визначає систему оцінювання набутих особою, що вчиться, знань, умінь та навичок.

Convergence – конвергенція.

Конвергенція припускає добровільне сприйняття належних дій для досягнення загальної мети. Болонський процес по суті є конвергенцією вибудовування національних систем вищої освіти в Європі.

Course unit – розділ курсу (навчальна одиниця, дисципліна).

Змістовно закінчена, формально структурована частина навчального курсу. У розділі обов'язково повинні бути: чітко визначений відповідний до змісту перелік підсумків навчання, викладених в термінах компетенцій, а також належні критерії оцінки знань. Різні розділи курсу можуть мати різну кількість кредитів.

Coursework – навчальна робота.

Поняття навчальної роботи пов'язується з потрібною, зазвичай контрольованою і оцінюваною, навчальною діяльністю в рамках розділу курсу або модуля.

Credit – кредит (залікова одиниця).

Числовий спосіб виразу об'єму і рівня знань, заснований на досягненні результатів навчання, а також відповідною цьому рівню трудомісткості, вимірної в одиницях часу. Кредит може бути зарахований особі, що навчається, після перевірки досягнення нею встановлених підсумків навчання на певному рівні, відповідному трудовитратам навчання, що проводиться, або раніше здійсненого навчання.

Credit accumulation – накопичення кредитів.

У накопичувальній системі кредитів для успішного завершення навчання в семестрі, в навчальному році або в цілому за навчальною програмою необхідно отримати (зарахувати) певне число кредитів, що встановлюється вимогами даної програми. Кредити зараховуються (і накопичуються) тільки після того, як успішне досягнення особою, що вчиться, підсумків навчання підтверджується контролем знань. Особи, що навчаються, можуть використовувати накопичувальну систему кредитів для переведення або накопичення кредитів, в одному або різних освітніх установах. Система накопичення кредитів також дозволяє особам, що вчаться, засвоювати окремі розділи курсів або модулі без необхідності негайного академічного визнання підсумків навчання.

Credit framework – система кредитів.

Система, що сприяє вимірюванню і порівнянню підсумків навчання в контексті різних кваліфікацій, освітніх програм і умов навчання, на основі трудомісткості навчальної роботи студента,

вимірюваної в одиницях часу.

Credit level – рівень (складність) кредиту.

Індикатор відносних вимог до навчання або до міри свободи, що надається особі, що вчиться, в даному розділі або модулі. Зазвичай цей індикатор пов'язується з глибиною і складністю вивчення і іноді асоціюється з роком (курсом) навчання і/або з особливостями змісту розділу.

Criterion–referenced assessment – «порогова» система контролю.

У цій формі контролю знань конкретні характеристики, здібності, навички, поведінкові одиниці, оцінки обираються як критеріальні, що визначають поріг успішного «проходження» даного контролю. При цьому «недобір» по одному критеріальному значенню може компенсуватися успіхом по іншому. Така система контролю зазвичай асоціюється з «пороговим мінімумом» досягнення підсумків навчання.

Cycles – цикли.

Три послідовні ступені, визначені в Болонському процесі (перший цикл – бакалавр, другий цикл – магістр і третій цикл – доктор PhD), в рамках яких знаходяться всі кваліфікації європейської системи вищої освіти.

Cycles descriptors – дескриптори циклів.

Узагальнені описи широкого круга результатів навчання кожного з трьох циклів, відповідне визначенням Болонського процесу.

Degree – ступінь.

Кваліфікація, що присвоюється освітньою установою випускникові після успішного засвоєння встановленої освітньої програми. У накопичувальній системі кредитів програма вважається завершеною, якщо випускник отримав необхідне число зарахованих кредитів, досягши обумовленого переліку підсумків навчання.

Diploma supplement – додаток до диплома.

Додаток до диплома – доповнення до офіційного документа, що визначає присвоєний ступінь / кваліфікацію. Додаток до диплома призначений для опису суті, рівня, змісту і статусу навчання, пройденого і успішно завершеного особою ступеня / кваліфікації. Додаток базується на моделі, розробленій Європейською Комісією, Радою Європи і ЮНЕСКО. Він сприяє міжнародній прозорості і академічному/професійному визнанню кваліфікацій.

Doctorate and doctoral degree – докторантура і докторський ступінь.

Кваліфікація, що присвоюється по завершенню третього циклу навчання і визнається на міжнародному рівні як кваліфікація наукової, академічної роботи або іншої професійної діяльності високого рівня. Вона передбачає істотний об'єм оригінальних наукових досліджень, що зазвичай представляються у вигляді дисертації.

ECTS (European Credit Transfer and Accumulating System) – європейська перевідна і накопичувальна система кредитів.

Європейська перевідна і накопичувальна система кредитів (ECTS) – система, створена для зручності осіб, що навчаються, яка базується на оцінці трудомісткості навчальної роботи особи, необхідної для досягнення мети навчання за даною програмою. Ці цілі повинні бути описані в термінах встановлених підсумків навчання і компетенцій. ECTS базується на принципі відповідності 60 кредитів трудомісткості одному академічному року навчальної роботи особи денної форми навчання. Трудомісткість навчальної роботи особи протягом одного академічного року в Європі вимірюється в межах 1500–1800 навчальних годин, що відповідає (25–30) годинному змісту одного кредиту. Система ECTS призначена для підвищення прозорості систем освіти і сприяє мобільності студентів в Європі за допомоги накопичення і переведення кредитів. Переведення кредитів гарантується Угодою, підписаною університетом, звідки переходить студент, університетом, куди він переводиться і самим студентом.

Examination (exam) – екзамен.

Письмове або усне випробування, що проводиться на встановлених етапах (наприклад, в кінці або в середині семестру, або іншого встановленого періоду навчання, або в кінці освітньої програми, розділу курсу або модуля).

First cycle degree – ступінь першого циклу.

Кваліфікація вищої освіти, що присвоюється по успішному завершенню навчання на першому циклі.

Framework for qualifications of the European higher education area – система кваліфікацій європейського академічного простору.

Система, що забезпечує прозорість взаємин і відповідність європейської системи академічних кваліфікацій і кваліфікацій в національних системах вищої освіти. Є механізмом взаємодії між

національними академічними системами.

Grade / mark – оцінка.

Будь-яка чисельна або якісна міра, що базується на чітко градуйованій шкалі і використовується для опису результатів оцінки знань за кожним розділом курсу або за програмою навчання в цілому.

Higher education – вища освіта.

Вища освіта містить програми навчання, на які можуть поступати особи, що мають свідоцтво про отримання ними загальної середньої освіти (атестат зрілості) або іншої аналогічної освіти, включаючи професійну, або документально підтверджену незакінчену вищу освіту.

ICT teaching – ІТ-навчання.

Містить викладання та навчання з використанням сучасних інформаційних технологій і засобів телекомунікації.

Intended learning outcomes – передбачувані підсумки навчання.

Декларуючий перелік того, що особа, що вчиться, як очікується, повинен вивчити, засвоїти і продемонструвати по завершенню навчання. Перелік підсумків навчання повинен супроводжуватися належними критеріями контролю знань, які можна використовувати для визначення, чи досягнуті випускником задані підсумки навчання. Перелік підсумків навчання і критерії контролю визначають вимоги заліку кредиту, тоді як система оцінок базується на більш вищому або нижчому рівні результатів контролю знань по відношенню до вимог заліку кредиту. Накопичення і переведення кредитів спрощуються, якщо в переліку підсумків навчання з достатньою точністю вказано, за які досягнення який кредит зараховується.

Learning time – термін (час) навчання.

Кількість годин, яка потрібна середньому студентові для досягнення підсумків навчання і отримання кредитів за наслідками контролю знань.

Lecture – лекція.

Навчальна діяльність викладача, спрямована на пояснення особам, що вчать, нових тем або інших навчальних матеріалів. Зазвичай передбачає участь одного викладача і великого числа студентів.

Levels – рівні.

Є серією послідовних ступенів (безперервний ряд), вираженою в термінах ранжируваних узагальнених підсумків; ступені серії можуть бути зіставлені з типовими кваліфікаціями.

Level descriptors – дескриптори рівнів.

Декларований перелік описів загальних характеристик навчання, очікуваних і потрібних від осіб, що навчаються, на кожному рівні. Такі дескриптори рівнів дозволяють визначити тип вимог або очікувань для осіб, що навчаються, на кожному зі встановлених рівнів. Ці дескриптори орієнтують осіб, що навчаються, і викладача в питаннях складності програми, відносності вимог і свободи в засвоєнні матеріалом. Ці загальні дескриптори можуть бути застосовані до дисциплін і способів навчання. Дескриптори рівнів корисні для розробки навчальних програм, призначення кредитів, оцінки і визнання попереднього досвіду навчання (зокрема – неформального навчання), а також в системі підвищенні кваліфікації викладачів.

Module – модуль.

Терміном «модуль» часто замінюють поняття «Розділ курсу» в системах модульного навчання, програми яких містять розділи однакового об'єму (часто по 5–6 кредитів) або кратного цій одиниці об'єму. Модуль може бути змістовною складовою освітньої програми, але може бути і незалежним від цієї програми розділом курсу.

National framework of qualifications – національна система кваліфікацій.

Опис національної системи освіти, що однозначно визначає суть і взаємозв'язок усіх рівнів кваліфікації та інших можливих підсумків навчання в єдиній для даної країни схемі.

Non-referenced assessment – «відносний» контроль знань.

У такій схемі контролю знання однієї особи, що навчається, оцінюються по відношенню до знань іншого, як правило, усередині одного потоку. Цей підхід передбачає існування «нормального розподілу» здібностей студентів і результатів їх навчання на кожному етапі контролю.

Optional course – курс за вибором.

Розділ курсу або модуль, який може бути вибраний як частина навчальної програми, але не є обов'язковим для всіх студентів.

Profile – профіль.

Поняття «профіль» може бути віднесене як до специфіки області вивчення або кваліфікації (предметної області), так і більш ширшого ряду областей, пов'язаних загальною спрямованістю або значущістю, наприклад, область прикладних технологічних програм (vocational

study) відрізняється від області теоретичного академічного навчання.

Qualification – кваліфікація.

Документ про ступінь, диплом або сертифікат, що виданий компетентним органом управління та навчання і свідчать про успішне завершення навчання за певною програмою.

Qualification descriptors – дескриптори кваліфікації.

Узагальнені описи підсумків навчання. Містять чітко сформульовані умови («точки відліку») приналежності до кваліфікацій; їх часто зіставляють з національними рівнями.

Study programme – програма навчання.

Узгоджений набір розділів курсів або модулів, засвоєння яких необхідне для отримання того або іншого ступеня; визначається в термінах підсумків навчання, досягнення яких обумовлюється накопиченням встановленої кількості кредитів.

Reference points – умови («точки відліку»).

Показники приналежності до кваліфікації, що формулюється як підсумки навчання і виражені в термінах компетенцій; є базою для розробки і реалізації кваліфікаційної програми.

Recognition of periods of study abroad – визнання періодів навчання за кордоном.

За правилами ECTS визнання періодів навчання за кордоном вимагає, щоб кількість кредитів, зарахованих студентові за наслідками успішного засвоєння розділу курсу/модуля в університеті, де він тимчасово навчався за Угодою про навчання, відповідала б такій же кількості кредитів в університеті, де він навчається постійно.

Resit examination (exam) – повторний екзамен.

Студентам, що не склали екзамен (або що не пройшли іншу атестацію) у встановлений термін може бути запропонована можливість скласти повторний екзамен (пройти атестацію) в пізніший термін.

Second cycle degree – ступінь другого циклу.

Кваліфікація вищої освіти, що присвоюється по успішному завершенню другого циклу навчання, який може містити певну наукову роботу. Цей ступінь можуть отримати особи, що мають ступінь першого циклу.

Seminar – семінар.

Аудиторне заняття, що проводиться під керівництвом викладача, має за мету поглиблене вивчення певної теми і передбачає належну підготовку та активну участь у ньому осіб, що навчаються.

Зазвичай проводиться одним викладачем з академічною групою студентів.

Student workload – трудомісткість навчальної роботи студента.

Вимірний в годинах час, необхідний середньому студентові (даного циклу/рівня) для досягнення встановлених підсумків навчання. Цей час містить всі передбачувані для даного студента етапи навчальної діяльності (наприклад, лекції, семінари, практичну та самостійну роботу, консультації, екзамени тощо).

Thesis – дисертація.

Представлений і оформлений за певними правилами письмовий звіт (доповідь), заснований на незалежній (оригінальній) науково-дослідній або проектній роботі; є необхідною умовою отримання ступеня (як правило, другого рівня або докторською). Інша назва – дисертація (dissertation).

Tuning – тюнінг (узгодження).

Тюнінг – узгодження різних інструментів в оркестрі, щоб музика звучала без небажаних дисонансів. Проект Eurotuning передбачає створення узгоджених умов («точок відліку») організації структур вищої освіти в Європі, визнаючи, що різноманіття традицій є позитивним чинником створення загальноєвропейського академічного простору.

Tutorial – групові консультації.

Аудиторне заняття, що проводиться викладачем і має за мету більш поглиблене вивчення або повторення обговорюваного матеріалу розділу курсу або модуля. Зазвичай проводиться одним викладачем з академічною групою студентів.

ENIC (European Network of Information Centres) – Європейська мережа інформаційних центрів.

Рада Європи та ЮНЕСКО створили мережу ENIC для реалізації Лісабонської конвенції про визнання та, в цілому, для розробки політики та практики з визнання кваліфікацій. Функції секретаріату мережі спільно виконують Рада Європи та ЮНЕСКО/СЕПЕС

NARIC Network (National Academic Recognition Information Centres) – Національні Інформаційні Центри з Академічного Визнання та Мобільності

Мережа NARIC є ініціативою Європейської комісії та була створена у 1984 році. Мережа спрямована на покращення академічного визнання дипломів та періодів навчання в країнах-членах Європейського Союзу (ЕС), Європейської Економічної Зони

(ЄЕЗ) та Туреччини. NARIC працюють в межах Європейської Мережі Інформаційних Центрив (ENIC). Скорочено – ENIC/NARIC.

EQAR (*European Quality Assurance Register for Higher Education*) – європейський Регістр забезпечення якості вищої освіти

Заснований ENQA, ESU, EUA и EURASHE. Створений для підвищення прозорості забезпечення якості вищої освіти в Європі, керує реєстром агенцій з забезпечення якості

ENQA (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*) – Європейська асоціація з забезпечення якості у вищій освіті

ENQA забезпечує співпрацю в сфері якості вищої освіти для розробки та обміну передовим досвідом.

ESU (*The European Students' Union*) – Європейський Союз студентів

Об'єднує національні союзи студентів. Представляє і просуває освітні, соціальні, економічні та культурні інтереси студентів на європейському рівні.

EUA (*European University Association*) – Європейська асоціація університетів

Основні пріоритети асоціації полягають у формуванні Європейського простору вищої освіти; інтернаціоналізації вищої освіти та досліджень; підвищення якості європейських університетів.

EURASHE (*European association of Higher Education Institutions*) – Європейська асоціація вищих навчальних закладів

Її метою є відстоювання інтересів професійної вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти.

ЗАРУБІЖНА СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальний посібник

Підписано до друку 26.10.2017 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 5,4
Тираж 100 прим. Замовлення № 2617

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com